

АТАНАС МОЧУРОВ – СЛОМЕР

ВАПЦАРОВ Е ЖИВ. ВАПЦАРОВ ЖИВЕЕ.



Спомням си далечната 1946, Враца и врачанската мъжка гимназия, където за първи път ми попадна стихосбирката на Никола Вапцаров. Четях стихотворението „Кино“. Течеше едно иронично разказче на градски жаргон:

*Да видиш ти какво момиче, брат, -
като жребица от разплодник.*

Тук аз, селянчето от великотърновския край, пък и земсист на всичкото отгори, се понамръщих, понеже стихотворението на комуниста Вапцаров започваше да ми харесва – нали разобличаваше гнилата градска буржоазия! Но се понамръщих, защото този работник-огняр си нямаше понятие от селския живот, а се мъчеше да говори по народному, по селски. „Жребица“! Няма такава дума. Има кон, жребец и кобила, тъй както има вол, бик и крава.

Продължих по-нататък:

*В дърветат, разбира се, славей
Тук вече се намръщих здравата,
погледът ми прескочи на следващия ред и злорадо установи
защо авторът е сложил на не-
позволено място ударението – за-
ради римата. Не се казва слаВЕЙ,
правоговорната норма гласи:
„слАвей“ слА веев“... Но очите ме
ведоха напред:*

*Ръми над тях спокойна синева.
Примамлива и мека зеленей
оттатък шанците
тревата.
Един размазан Джон
целува страстно Грета.
По устните му
сладострастна лига...*

Моготочие. Захилих се – ясно е какво ще стане нататък. Изведнъж трясна гръм. Изтървах книгата. Бях прочел неочакваната рима „Стига!“

...А животът продължи. Завърших гимназия, следвах българска филология, станах учител. Намерих портрета на Вапцаров в учебниците. Там пишеше: „Мечтите на поета за нов живот се сбъднаха“. Преподавах на учениците, самият аз пишех стихове, имах любими поети, но между тях не беше Никола Вапцаров. И неочаквано дойде превратът от ноември 1989; нежната революция; наивната радост, че при тежаваш свободата да говориш, каквото си мислиш; дойде пазарната икономика; жестоките поли-

тически борби.

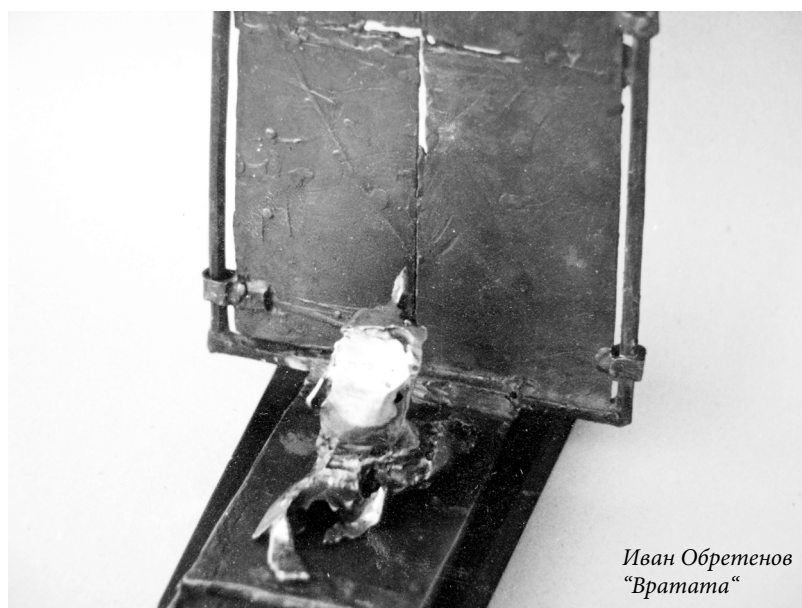
Какво се случи с мен, какво си случи с всички нас? В един неочакван миг се огледахме около себе си и видяхме, че приличаме на бежанци-емигранти – неизвестно кога и как преселили се в друго време, в друга епоха. И ето: на тази нова територия ме срещна старият мой познат – Никола Вапцаров. Той стана моят поет. И точно тогава дойде „Третият разстрел“ на Марин Георгиев. Реагирах бурно, невъздържано, като че ли самият аз бях улучен в сърцето. Сетне нещата постепенно си дойдоха на мястото. Оказа се, че бронейни патрони против поезията на Моряка наистина не са открити.

А митовите и легендите не лъжат. За оня, който разбира техния език, те говорят и казват повече от многотомните писания на историята.

В края на 1958 г. между студентите в София се пусна слух, че Христо Ботев, вече 110 годишен старец, бил жив в Диарбекир, дори била постигната някаква договореност между двете правителства – нашето и турското, та Ботев да бъде доведен в България. Това бе последният от стотиците слухове – израз на безумната човешка надежда – как така ще бъде мъртъв той, геният, героят, безсмъртният!

За гибелта на Вапцаров съще-

На стр.2



Иван Обретенов
„Вратата“

ИВАН ОВЧАРОВ

ИСТОРИЯ

*... и нашта мътна ненаписана
сама в пространството ще скита*
Никола Вапцаров

... но Смисълът е вече само грим в умелите ръце на победителя, в историята правите са ситите, останалите влизат анонимно.

Светът все повече е нелюдим, поетите дори проплакват слисани – самите вече “мъка ненаписана”...

От себе си къде да се спасим?...

Страната си е същата страна (във смисъл на следи и география), и само друга вече е вината –

в заблудата, че можеш да повториш мечтите като лична биография чрез образа на всичко изговорено!

СЪВМЕСТНА ПУБЛИКАЦИЯ
НА СП. „ПРОСТОРИ“
И В. „КИЛ“

ДВЕ КРИЗИ В ЕДНА СТРАНА

ЮРИЙ ПОЛЯКОВ
главен редактор на в. „Литературная газета“*

Аз съм литератор и възприемам днешната криза по-скоро като явление от социално-нравствено естество. Икономистите пък, коментирайки този световен финансов срив, ми напомнят понякога на гинеколози, които са се захванали да разсъждават над тайните на любовта. Според мен бедата е най-вече в глобализирането на хедонистичния начин на живот, за което навремето предупреждаваше философът Александър Панарин. Само като изгледаме рекламните блокове по телевизията и обобщим какво ни се втъпява, ще се окаже, че в живота си човек няма други проблеми, освен: да си купи лъскав автомобил, телефон с всички екстри, да отиде на море, да избере най-правилния афтершейв и най-сигурната дамска превръзка...

А нали тъкмо празният хедонизъм на върхушката, с чиито трохи се препитават в низходящ ред всички останали обществени слоеве, е погубил вече не една цивилизация. Неслучайно механизмът на кризата е задействан именно в САЩ, най-консуматорската държава, където всички, като се започне от Белия дом, живеят на кредит, съвсем явно взет от останалото човечество. Има един израз „да се живее красиво никой не ще забрани“. Но не е изключено скоро световната общност да бъде принудена да приеме някаква харта за забра-

На стр. 7

На стр. 2



*Предивреме
прочетох едно
заглавие, кое-
то ми се стори
странно: лтън
Джон се чув-
ства безпомощен
само на
сцената“.* Мис-

ля, че Катя Динева се чувства най-себе си, най-сигурна тъкмо когато е сцената. Звучи парадоксално, но може би в изкуството не е възможно без фантазия. Театърът в края на краищата е игра. А пък познавачи твърдят, че животът е театър. Парадокси... Мисля, че именно в тази игра, Катя Динева е в стихията си. Попитах я:

- Ако се родиш втори път, каква би си пожелала да бъдеш?

- Пак искам да стана актриса. Понякога сънувам такива

ВЕНЕТА ТЕРЗИЕВА

ГОЛЯМАТА ЛЮБОВ НА ЕДНА АКТРИСА...

Разговор с Катя Динева по случай нейната 80-годишнина

странни сънища. Живее в друга действителност, сякаш сред декори на исторически филм. Аз съм в бяла кринолинен рокля, до мен – красив млад мъж... Сънища...

- **В действителния живот какво най те тревожи?**

- Беднотията. Много се вълнувам, като видя бедни хора да ровят в кофите за боклук: сигурно са без работа, нямат пари за парче хляб.

- **Кое е най-ценното, най-скъпото нещо в живота ти?**

- Близките ми хора: внукът, дъщерята, приятелите... Дано да са живи и здрави.

- **С какво най би искала да се занимаваш през свободното си време?**

- С театър, с какво друго.

Винаги съм искала да играя на сцената. Много обичам да каня приятели на гости. Гледам телевизия. Съжалявам, че не мога вече да чета...

- **На театър ходиш ли?**

- Всяка постановка на варненския театър гледам. Веднъж един колега ме пита: „Какво дават тази вечер?“ Не му отговорих. Може ли той да не знае всеки момент какво се играе в неговия театър. Аз, с болните си крака, не пропускам една постановка на театъра.

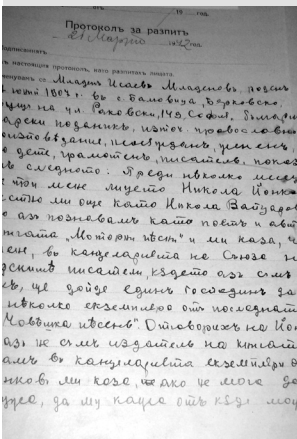
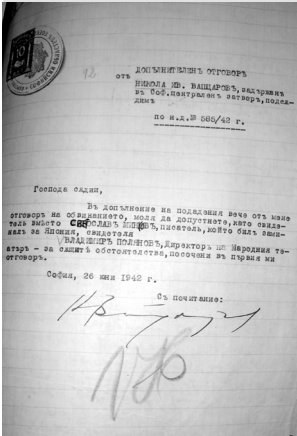
- **Катя, от този връх в живота ти – 80-годишния юбилей, как изглежда извървяният път?**

- Пътешествието бе... увлекателно.

- **Според теб, по какво се отличава съвременният театър от**

ПЕТЪР СТОЙКОВ

На 7.XII.2009 год. се навършиха 100 год. от рождението на поета Вапцаров. Имах възможността миналата година цял месец да работя върху архива на дело 585/42 г. (процеса срещу него). Заснех част от архива. Смятам, че той трябва да стане достояние на повече хора.



До почитаекия
СОФИЙСКИ ВОЕННО ПОЛЕВИ СЪД
Тук.

СОФ. ОБЛАСТЕН ВОЕНЕН СЪД
Вх. № 6879
Получено на 26.V-.1942 г.

О Т Г О В О Р

от:

- 1.Трайчо Костов Джунев,
 - 2.Никола Русев Стоянов,
 - 3.Костадинка Николова Зафорова,
 - 4.Нина Петрова Тумина,
 - 5.Стоян Захариев Христов и
 - 6.Никола Иванов Вапцаров –
- всички задържани в Соф. Централен затвор,
на ОБВИНИТЕЛЕН АКТ по наказателно дело № 585/1942година

ГОСПОДА СЪДИИ,

В отговор на горния обвинителен акт, молим в срок да бъдат допуснати следните доказателства:

Молим да ни бъдат допуснати и да бъдат призовани в качество то на свидетели следните лица:

I. на Трайчо Костов Джунев:

.....

VI. на НИКОЛА ИВАНОВ ВАПЦАРОВ:

1. Никола Мушанов, бивш министър-председател, ул. “Московска” № 25, София, който познава бащиното ми семейство, миналото на баща ми, познава и мен от малък и ще установи: че аз не съм и не мога да бъда комунист, че идейно съм твърде далеч в известни случаи диаметрално противоположен с комунисти; че съм националист и родолюбец, който почита и уважава всички институти на днешната българска държава.

2. Константин Щъркелов, художник, ул.Аксаков 6, София, който е гостувал често пъти в дома на баща ми, докато аз живеях там, и ще установи, че съм отгледан и възпитан като националист и добър българин и че имам минало, което физически не ми позволява да отида срещу интересите на българската държава;

3. Таско Стоилков, народен представител, с.Кочериново, Дупнишко или Народното събрание, София, който ще установи, че когато съм на служба във фабриката на Балабанов, в с. Кочериново, в продължение на 4 години съм изнесъл ред сказки пред събранията на работниците, всякога в националистичен и родолюбив дух, като съм се стремил да установя, че интересите на работническото могат да бъдат съвместени само в рамките на днешната държава;

4. Елисавета Багряна, писателка, ул.Неофит Рилски 60, София, която ме познава като писател и ще установи в какъв дух са написани моите литературни работи и с каква дейност съм се проявявал в средата на писателите у нас.

26 юний 1942 година
С о ф и я

С почит: /п/ Трайчо Костов

/п/ Никола Вапцаров
/том IV стр.178 от архива на делото /

КИЛ

ВАПЦАРОВ Е ЖИВ. ВАПЦАРОВ ЖИВЕЕ.

От стр.1

ствуват свидетели и полицейски протоколи, но в следващите редове аз ще приведа неопровержими доказателства, че той е жив.

Правя малко връщане назад. След 1944 г. Вапцаров влезе в христоматиите и учебниците по литература. Не зная как стои въпросът с чуждестранните образователни системи, но в нашата съвсем доскоро действаша телевизионните правила: **преди да те покажат на екрана първо ще те напудрят и гримират. Цели 45 години българските учебника-ри пудреха и гримираха поета** – изтъкваха „изключителното му новаторство” и неговата „всеотдайна комунистическа партийност”, като по този начин дали съзнателно, или неволно – на този въпрос не мога да отговоря – **внедряваха една гнусна лъжа**, наанасяха един жесток (**целенасочено обмидлен или неволен?!**) удар върху крехката душевност на младите български поколения, откъсвайки любимия им поет от цялата останала българска поезия, превръщайки го в пришълец, в десантчик-новатор, спуснат с парашут върху грешната и недостойна българска земя.

Ала нека оставя иносказанията настрана.

Предстои световен успех на българската поезия още в първите десетилетия на настоящия век. Този успех е подготвен от българската народна песен и от гениалното творчество на Никола Вапцаров. Ето защо изразът „Вапцаров е жив, Вапцаров живее” не е никаква метафора, а самата неопровержима истина.

През 2009 – тъкмо в годината, когато предстоеше да закръгли стотаката, тревожна новина от Банско раздвижи духовете: млада жена от рода Вапцарови починала и по решение на семейството е положена в гроба на поета. Медите гръмнаха: „Вапцаров е лишен от гроб!”

Точно така. Изпълнен е древният народен обичай, дошъл от траките. Виждате, че когато бъде допусната грешка безсмъртен да бъде положен в гроба, самият живот след време поправя грешката.

След Девети септември 1944 Вапцаров влезе в учебниците. Там пишеше: „Мечтите на поета за нов живот се сбъднаха”. Това беше вторият му разстрел. По време на демокрацията дойде „Третият разстрел” на Марин Георгиев. Ето така, съвсем закономерно, **след като преодоля успешно всички следсмъртни изпитания** – Вапцаров бе лишен от гроб. Левски няма гроб, Ботев няма гроб. Вапцаров няма гроб.

Безсмъртните нямат гробове.

СЪВМЕСТНА ПУБЛИКАЦИЯ НА СП. „ПРОСТОРИ” И В. „КИЛ”

ДВЕ КРИЗИ В ЕДНА СТРАНА

От стр.1

на на красивия живот, тъй като топящите се ресурси на нашата планета днес вече напомнят на хладилника на руския пенсионер. Боя се, че „краят на историята” е завършил и движеща сила на бурния ХХI век ще стане борбата за красиво оцеляване. Между другото, едно от значенията на гръцката дума „кризис” е „завой”.

Разбира се, в тази ситуация мене ме безпокои най-вече съдбата на Русия. Първо, това е моята страна, и второ, кризата ни настигна в момент, когато, така да се каже, вече не бяхме грозни патета, но още не се бяхме превърнали в лебеди. Всъщност, този обществено-икономически модел, който ни бе наложен през 90-те не без помощта на традиционната за родната история стрелба по правителствени сгради, така и не заработи наистина. „Капитаните на големия бизнес” (колкото надежди се възлагаха на тях!) често се оказваха обикновени пирати. И неслучайно по всички закони на психоанализата тях неудържимо ги привличат яхтите, които, съдейки по цената, са способни да натоварят на борда си ядрено оръжие. За каква социална отговорност на олигарсите да говорим, след като властта може да получи от тях финансиране на социално значими проекти, само ако ги заплаши с отнемане на партийния билет, сиреч контролния пакет акции! Сигурно съм наивен, но не ми е ясно защо гражданин на Русия с пари, спечелени в страната ни, и при това не по най-законния начин, строи в Турция хотелски комплекс, в сравнение с който Тадж Махал е едно просто двузвездно хотелче. Да, избухна скандал... Но това е защото строителят съвсем изнагля, а и в страната е криза. Ами ако не беше кризата, ами ако не беше изнаглял? Москва така би си и живяла с венерическата язва „Черкизон” на белокаменното си тяло?

Има и още едно тревожно обстоятелство: повечето руснаци, привикнали към ценностите на „суверенната демокрация”, така и не възприеха новото социално устройство на страната и не се примириха с чудовищното разслоение, непознато в нито една от „цивилизованите страни”, с които толкова се мъчат да се изравним, та чак ни пукат геополитическите прешлени. Мойсей 40 години е водил народа си из пустинята, за да забравят съплеменниците му как честито и доволно са си живели в Египет (вж „Изход”, гл. 16, ст. 1-3). Нас почти двацет години ни водят по плаващите пясъци на монетаризма и дюнните на бюджетното предприемачество, но оскъдните социални осигуровки и относителното равноправие на съветския социум още са живи в паметта на десетки милиони. Какво пък, ще се помотаем още двацетина години.

Обаче колкото по-дълбока е икономическата криза, толкова

по-ясна е историческата памет на народа! И, повярвайте ми (нали писателят е таен социален наблюдател): тази нелюбов, която съветските хора питаеха към партократите, е едно леко раздражение в сравнение с онова, което повечето изпитват към обитателите на Рубландия и филиалите по цялата страна. А телевизията, като че нарочно, отново в захлас съобщава за новия руски милиардер в списъка на „Форбс”. Така през трийсетте години на миналия век „Правда” тържествуваше по случай пускането на новата хидроелектростанция. Между другото, второто значение на думата „кризис” е „изход”.

Ето какво още не ми е ясно, на мен, невежия. Защо дори в изобилните нефтени години не възстановихме поне отчасти реалната икономика? Селското стопанство, например? Защо посрещнахме кризата фактически на същите руини, оставени ни от младореформаторите? Нима всичко отива при „Форбс”? Аз постоянно следвам съветите на Гогол, а той препоръчвал на събратята си по перо „да обиколят Русия”. Наскоро например бях в една руска губерния. Тръгнахме из дълбините на историко-културния резерват. Пътят е такъв, като че ли цялото трасе е било старателно бомбардирано от „месери”. Отстраня – пусти разрушени краварници и свинарници – паметници на съветската колхозна архитектура. Нито една нова селскостопанска постройка и едно-единствено стадо кравички на сто километра! Налияво и надясно – не златна пшеница, а жълти глухарчета, море от глухарчета. Попитах съпровождащото ни лице: „Сега само глухарчета ли имате?” „Защо?” – обиди се лицето. – „Ще прецъфтят глухарчетата – ще се покажат камбанките. Също е много красиво!”

Бога ми, не се шегувам! Съвсем не ми е до шегите. Явно нещо куца в Отечеството ни... Ако свободните фермери, да кажем, не са успели да възплътят аграрните блянове на комисарите на разумния пазар, то кой трябва да се погрижи за това? Китайската комунистическа партия? Или Държавният департамент, който отдавна вече намеква, че руснаците са се оказали неефективни собственици на една седма част от сушата? На мен ми се струва, че сега в страната има две кризи. Първата, всесветовната икономическа, ни настигна наскоро. Втората, хроничната криза, се точи отдавна и се нарича „държавна недостатъчност”. Две кризи в една страна – не е ли много? А между другото – гръцката дума „кризис” има и трето значение: „решение”...

Преведе от руски
СИБИЛА АЛЕКСОВА

*Наскоро Юрий Поляков навърши 55 г. Желая му да достигне и годините на вестника, на който е гл. редактор – 180!



През 1823 година Хенри Уесткар открива папирус, в който се разказва как магьосникът Джей Ди демонстрирал уменията си пред фараона Хеопс. Той обезглавил една гъска, а после върнал главата на мястото ѝ. После сторил същото с други птици и дори със затворник. Това са най-ранните сведения, стигнали до наши дни за постепенното превръщане на магията в изкуство. Историята на това превъплъщаване е изключително любопитна, защото е свързана с друидската институция и редица други тайнствени общества. Фокусниците успяват да си извоюват самостоятелност дори по време на инквизицията, когато Реджиналд Скот пише книга, за да отличи магическото изкуство от вещерството. Инквизицията изобщо е била твърде толерантна към изкуството за разлика от истеричната ѝ омраза към хората на науката. Поне не се сещам за нито един художник, изгорен на клада. Тук обаче няма

ТЕМЕНУГА МАРИНОВА

ФОКУС- БОКУС

да става дума нито за илюзионистите, нито за художниците. Обичам и фокуси, и картини, и всички произведения, създадени с чисто сърце от човешкия гений, ала по една или друга причина съм свързана с поезията.

Едва ли някой ще оспори факта, че обществото се управлява от закони, икономиката се подчинява на строги правила, а човешките отношения – на морални норми. Защо тогава, когато стане дума за поезия сме склонни да приемем твореца като същество от друга планета, презривно и възвеличавано, понесло кръста на откровенията, призвано да посочи пътя към Спасението. Същество, което ще реши всички проблеми на изтерзаните ни от въпроси души. Какво поддържа заблудата, че творецът не се подчинява на установения закон, а идва да го създаде заедно с рая на земята. Защо изведнъж обемняваме дотолкова, че тръгваме слепи и глухи подир магическите трели на Странника, който накарал жителите на Хамелин не толкова заради тяхната алчност, колкото затова, че не му платили. Голяма част от авторите на поезия нямат нищо загадъчно в произхода си. Най-много да са другоселци. Като част от социалната система, те не могат да бъдат извън закона. Напротив. Всичко, което създават, е вдъхновено от нормите, дори, когато им се противопоставят. Естествено, тези, които са решили да воюват, имат различна съдба от тази на събратята си, които създават и крепят собствената си конюнктура. Умират по разни причини. Творчеството им стои заключено в чекмеджето, докато не настъпи подходящият исторически момент да бъде извадено на светло. Всичко това много напомня фокусите с предмети, които изчезват в ня-

какво четвърто измерение и на тяхно място се появяват съвсем други. Всяка власт има необходимост от определен вид автори за изграждане на някакъв паралелен свят, където по-лабилните членове на социума могат да си шляпат доволно в локвата, а по-практичните да си пречистят душите и бизнеса с едно замахване на вълшебната пръчица. След като излязат от шапката на фокусника, разнообразните представители на фауната вече не са нищо повече от едни бели гълъби. Камерите, които отразяват дадено културно събитие, не могат да ни покажат какво си мислят хората, дали ръкопляскаят искрено или защото са възпитани да ръкопляскаят. Поетообразните фокусници оправдават безобразията, които ни сервират с твърдението, че това иска публиката. Те прекрасно знаят, че това не е вярно, но обслужват една част от крадците, които си плащат. Масовизирането на профанизма, снобизма и чалгата, все чеда на художествената самодейност, възпита у цяло едно поколение долопрообен вкус и значителен процент от децата ходят като замаяни, тотално

се определя духовната стойност на едно стихотворение? Отговорите варират от „само времето ще покаже“ през „това ми докосна сърцето“ до „той не е от този свят“. Има и други упражнения по въпроса. Всички те, разбира се са верни. Независимо от естетическите принципи в историята на науката за поетическото майсторство, у мен се създаде простичкото убеждение, че ако човек вижда ясно процесите на различни нива, притежава гения да ги разкаже и смелостта да отстоява правото си да чувства, да мисли и да знае, всичко, което създава, ще съществува дори, ако името му бъде забравено. Известно е обаче, че историята я пишат победителите. Фокусникът е открил два свършени начина за оцеляване. Единият е чрез огромното количество продукция, която създава, а другият – чрез внимателното осъществяване на една причудлива приемственост по законите, на която жертвеният агнец преминава от епоха в епоха със задължителния си антураж от кърлежи. Ако искаме да променим нещо, трябва да избием агънца. Не можем да се отг-

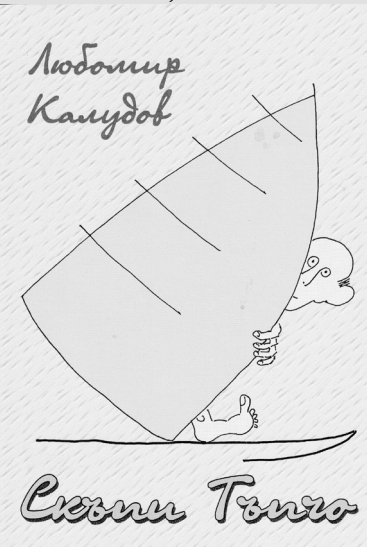
рвем от победителите. Може би е добре да си останем провинциалисти и да минаваме през входа за прислугата, защото истинската битка не е пред вратите, а вътре в храма на поезията. И там няма фокуси. Тези, които знаят за какво става дума, са доволни. За тях всичко казано дотук няма особена стойност. Важното е лотарията да върви и десетте процента да отиват по предназначение. Ако някой иска все пак да говори за истината, свободата и любовта, да го прави по правилата. В противен случай ще бъде изхвърлен без право на приемственост и дори случайността не би му помогнала да оцелее. А следващият ще трябва да започва отначало, без историческа памет, без да знае докъде са стигнали неговите безименни събратя в отсяването на истината от лъжата, какво са прозрели и от какви илюзии са се отрекли.

Всичко, за което стана дума тук, е добре известно, но мисля, че дължим обяснение на децата, чийто талант не им позволява да не пишат. Те трябва да са наясно, че могат да избират творческата си съдба сами. Могат да получат слава или да бъдат обградени с презрително мълчание, да бъдат почитани или да свършат като просяци край поетическата тропеза. Важното е да знаят, че винаги ще бъдат употребявани. За различни цели. А това създава допълнителна отговорност, защото има начин словото им да изиграе манипулаторите. Аз приех системата такава, каквато е къде съзнателно, къде случайно, правейки своя избор, защото той всъщност няма значение за онова, което смятам за съществено. Единственото, за което съжалявам е, че не притежавах достатъчно сила и издръжливост да не избирам.



Иван Обретенков
„Острова
на блажените“

Любомир Калудов.
„Скъпи тъпчо“.
Сдружение „Словото“,
С., 2009



Излиза авторът, а още не са донесли нищо. Леко съм озадачен. Подготвил се е добре, написал си е словото на листи, те са толкова много, че публиката започва да се тревожи. Ще има ли изобщо нещо за пиене? Започва от детството. Първи стихове, първо зъбче, мечтаел да стане боклукчия или милиционер, но съдбата го тласнала към голямата литература.

Найден Найденов.
„Римувам те, живот“.
Сдружение „Словото“,
С., 2008



Захладнява нощта.
Бели призраци
пият нектар от звездите.
Гонят се стари измислици
в края на дните ми.

Ели Георгиева.
„Целува също
като теб“.
Варна, 2009



Ако плажът е пуст сред
пристанища голи,
ако падат в краката ми само
листа,
ако няма дори кой за мен да
се моли,
за какво ли тогава се
наричам жена.

Иван Владимиров-НАВ.
„Смешна метафизика за
забавно развиващи се“.
ИК „Весела Люцканова“.
С., 2009



Наваксах с книгите. Книгата прилича на жената, ако не я уважаваш (редовно), вкисва като бозата. А от книга до боза има разлика. И от боза до боза има разлика. Има боза с вкус на чорапи, но не и чорапи с вкус на боза (ходи обяснявай).

ПРОЧИТ НА РУСКАТА ДУША, БАЛАНСИРАН МЕЖДУ ДОКУМЕНТА И САНТИМЕНТА

ВИОЛЕТА ТОНЧЕВА

Книгата представлява един пръв опит за етнологическо, етнографско и краеведско обобщение на руското присъствие в морския град, още от времето, когато той играе важна роля във войните между Русия и Османската империя. Документалният труд маркира най-напред историческите превратности от средата на 18 век до днес, които обвързват съдбоносно българския и руския народ, довеждат до Кримската (1853) и Освободителната Руско-турска война (1878). Литературна интродукция с пътеписа на Иван Вазов „Един наш Черноморски бисер“ пресъздава атмосферата на града в началото на 20 век. Изследователските усилия на авторката са насочени основно към периода след Октомврийската революция (1917) и Гражданската война в Русия (1918-19921), когато сблъсъкът между съветската Червена армия и Бялата армия на генерал Врангел става причина за заселването на много руски бежанци в България.

Във Варна белогвардейските емигранти пристигат поотделно или организирано на няколко етапа, като само през 1920 г. 6 000 ранени войници са разквартирувани навсякъде в града и околността (300 в Юнашкия салон). Със сключения между Стамболов и генерал Врангел договор (1921 г.) България приема от големия бежански лагер в Галиполи, Турция последната многобройна група руски войници, казаци и офицери. „Руската следа във Варна“ измерва повсеместния хаос с драматичните обрати в живота на отделния човек и цели семейства, чиито съдби изглеждат толкова невероятни, колкото невероятен е понякога самият живот.

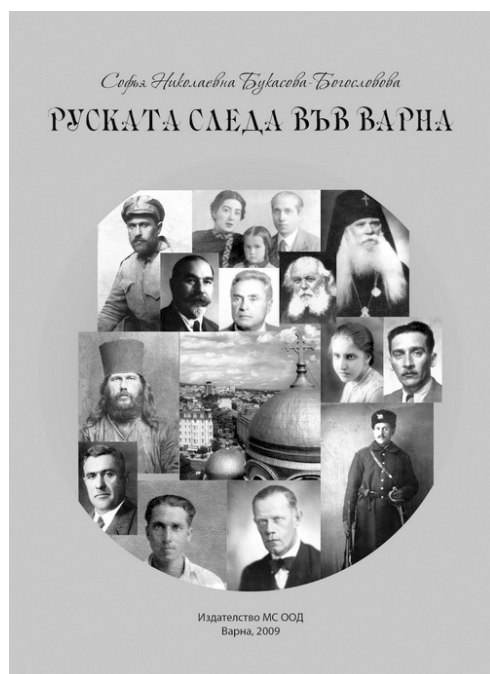
Разделното време е нарицателно за всички герои, но като че ли най-вече за потомците на украинеца Макарий Прудкин, дошъл в България още с руската армия през Освободителната война. Единият син Антон Прудкин - комендант на търговския кораб „България“, е обвинен в шпионаж от българското правителство, брат му Яков се записва доброволец в македоно-одринското опълчение, а сестрата тръгва с болшевиките... Един потресаващ разказ за разминаването и за смелостта да отстояваш убежденията си в най-ужасната от всички войни на света – Гражданската. Устоял на всичко това, Яков Прудкин се отдава най-сетне на професията си и построява знакови варненски сгради като кино „Роял“, Северните морски бани, безплатните трапезарии, много домове в Гръцката махала. Неговият внук Максим Божидаров Прудкин, освен че предоставя на авторката целия семеен архив, е и основният спомоществовател на книгата.

Руска следа във Варна оставят и други видни представители на руската емиграция:

Владимир Рождественски – един от основателите на първото българско акционерно дружество за строеж на кораби, локомотиви и вагони „Кораловаг“ и конструкторското бюро КОРБСО; създава през 1962 г. Научноизследователския проектоконструкторски институт по корабостроене НИПКИК. Синът – професор Александър Рождественски е дългогодишен ръководител на Института по океанология и едно от големите имена на българската океанология.

Леонид Борисович Лукиянов, с две висши образования, юридическо и агроикономическо, с профил лозарство, специализира във Франция и идва във Варна след Октомврийската революция. Като дългогодишен управител на лозята и винарската изба в Евксиноград, този изключително

Софья Николаевна
Букасова-Богослорова
„Издателство МС“ ООД, Варна, 2009,
редактор Петър Тодоров



акуратен човек с изтънчен вкус, както си го спомнят съвременниците, пише първата „Книга за виното“ и създава марковото Евксиноградско бяло купажно вино с остатъчна захар, както и известния в цял свят български коняк „Евксиняк“.

Николай Букасов - бащата на авторката, внася своя принос в музикалния живот. Сформира оркестри от руски бежанци, става корепетитор в първата варненска опера, свири в ресторантите „Акациите“, „Ешмедеме“, „Евксиноград“, както и в клиниката на д-р Милев (Шишковата градинка) по време на тежки операции, съпровожда на пиано филмите в кино „Ранков“, изнася концерти по Радио Варна. Интернират го, когато отказва да замине с корпуса за участие във войната срещу СССР (България е в съюз с Германия, 1942-43) и е спасен като по чудо. Доживява дълбока старост, благодарение на заниманията с йога, които провежда под лекарския контрол на близкия си приятел, известния природолечител, завършил медицина в Австрия, д-р Кирил Йорданов (дядото на сегашния кмет Кирил Йорданов).

Спомените на авторката разкриват още много интересни страници от обществените нрави и живота на хората, които определят в голяма степен облика на Варна – в културата и образованието, медицината, строителството, земеделието и търговията, както сочат разделите в книгата. Разнообразният фактологичен материал, позоваващ се на текстови и снимкови архиви от държавни институции и лични фондове на руските емигранти, определя приносния характер на „Руската следа във Варна“. Цвят на повествованието придават русизмите и някои стилистични обрати, характерни за този език. Книгата дава една добра основа, върху която могат да бъдат разгърнати по-нататъшни научни изследвания в областта на етнологията, етнографията, психологията (специално поведението в кризисни ситуации), също краезнанието и културологията. „Руската следа във Варна“ е особено значима за нашия град, чийто мултикултурен облик оформят в различни епохи много етноси. В тази връзка бихме могли да си припомним някои последни текстове като изследването на Масис Хаджожян за арменския етнос, публикувано в поредицата „Книги за Варна“ и книгата на Румяна Михнева и Людмила Стоянова „Гръцката махала – духът на Варна“, изд. на ВСУ.

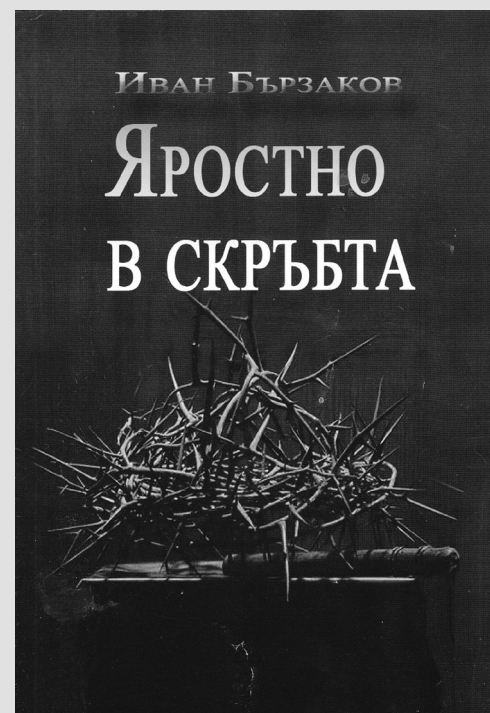
КНИГА ЗА ПОКОЛЕНИЕТО, РОДЕНО ПРЕЗ СОЦ-А И БЕЛЯЗАНО ОТ НЕГО

Варненска премиера
на „Яростно в скръбта“
от Иван Бързаков

След премиерите в Пловдив, Велико Търново, Горна Оряховица и Севлиево, преди София и Чикаго, Иван Бързаков ще се срещне с публиката във Варна. Виолета Тончева ще представи неговата стихосбирка „Яростно в скръбта“, изд. Работилница за книжнина „Васил Станилов“, София, 2009. в галерия „Актив Арт“ на 26 ноември от 18.00 ч. Срещата с медиите е насрочена за 14.00 ч.

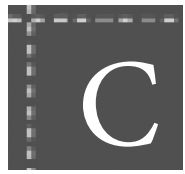
Иван Бързаков емигрира в САЩ през 1976 г., за да основе и оглави само 2 години по-късно в Сан Франциско Международния образователен институт „Бързак“ и след още 2 години да патентова своята „OptimaLearning“ - система за ускорено обучение с много-странно приложение в мениджмънта, образованието, семейството. Тя изостря интелектуалните способности, развива комуникационните умения и личностната харизма, редуцира стреса чрез специални програми с класическа музика и като цяло подобрява качеството на живота. Професорът разработва също новаторския метод за вникване в тайните на изкуството и разгръщане на творческия потенциал AOLIA, донесъл му популярност в артистичните среди по света. Доктор по психология и педагогика, Иван Бързаков притежава и задълбочени познания по литература, музика, изобразителни изкуства, история, лингвистика и философия, владее 9 езика. Неговите научни и практически подходи намират признание на държавно ниво през 1988 г., когато сенатът на щата Калифорния предлага законопроект за внедряване в училищата на образователен модел, разработен върху основата на „OptimaLearning“.

През 1989 г. Иван Бързаков е номиниран за престижната международна награда Grawemeyer Award, присъждана за иновативност в областта на образованието или „идея със световно значение“, както е записано в регламента. Родината също оценява Иван Бързаков - през 1996 г. Министерството на образованието и Лигата на хипертониците одобряват „Оптималърнинг“ като национална програма за освобождаване от стресови състояния и трансформиране на отрицателните емоции в положителни. Благодарение на нея, световноизвестният учен прилага и предава своите знания и в България, където често се връща. Именно във Варна той полага основите на фондацията „Иновативни методи, технологии и практики в обучението“, изнася лекции, провежда тренинги. „С нетърпение очаквам срещата с варненските си читатели и приятели. За мен Варна е като втори роден град“, споделя Иван Бързаков. За издаването на стихосбирката



„Яростно в скръбта“ особена заслуга има областният управител на Варненска област Данчо Симеонов. Това фактически е последната му изява като член на фондацията, която той напуска, както изисква статутът на областен управител.

Постигнал американската (и не само) мечта да осъществи себе си, Иван Бързаков е признат експерт по развитие на човешкия ресурс. Със стихосбирката си „Яростно в скръбта“, изд. Работилница за книжнина „Васил Станилов“, София, 2009, той едва ли търси ново ампилоа, а по-скоро дава още един израз на същността си като педагог и лидер, който владее техниките за извличане на креативното и позитивното у човека. Поетичното слово би могло да се разглежда като поредната иновативна практика, която подкрепя усилията на един дългогодишен и целенасочен професионален път. Особеното в случая е, че подготвената за печат само за няколко месеца лирична книга, всъщност е писана цял живот. Датировките, обясненията и самите сюжети пресъздават авторската съдба, но заедно с нея и съдбата на поколението, което е родено през соц-а и белязано от него. Тя обединява циклите „Бездънната пропаст на робството“, „Завинаги в изгнание“ и „Бездната днес“, в които Иван Бързаков яростно заклепява тоталитаризма и неговите последици в демократичното общество. Отрича забравата: „Народ без памет / е народ без съвест. / И народ без глас / Без съвестта душата ни е мъртва.“ Отрича лъжата: „Днес / истината в нас, / около нас - / навсякъде, / е по-жестоката / от измамата дори. / И щастieto в свободата / е било мираж, / защото всички е погребано / в лъжата.“ Възжелава духовно пречистване чрез изкуството, сътворено „с безкрайна обич към човека“ и вярва във възкресението на етичните и всевечни стойности: „Да се пречистим ... / да простим... / да възкресим във себе си Христа!“



Строго погледнато, в тази история морал няма никакъв. Даже тука моралът се поставя под въпрос – има ли го моралът, или хей-тът, на – неморална е направена историята. Нарочно, един вид.

Обаче, има поука в историята. И тя, ако се погледне строго, не е Бог знае каква поука, но дава практическа информация за разните дейности и изделия, а оттам насетне – вече могат да се направят изводи.

Когато затриха на Чакърк Дениз зетя, който беше всепризнат експерт по кокала, Чакърка като бабалък се сдоби в наследство с един килограм златен варак. Хората, които го познаваха му имаха страха, затова казаха с уважение, че зетят бил паднал от много високо място върху един камион с трофейни рога на горското стопанство. А Дениза опакова варака и, разбира се, веднага се отправи към улица „Авксентий Велешки“, където отпечатваха разни златни животни и котви върху чуждоземните и морски байраци, за да му вземе парите. Улицата беше чистичка и павирана, цоклите на сградите, всичките от лят мрамор, се вдигаха от плочките на тротоара чак до към метър височина, а фасадите бяха боядисани в най-прекрасни цветове. На тротоара пред фирмата имаше катурнат стар кош за пране, от който влизаха и излизаха котенца.

„Няма да ти дадат и по лев за грам златарите.“, каза майсторът Ахилев и подхвърли на котетата рибка гюмюш. „Вземай сто лева и си гледай кефа. Защо ти е това кило – да вземеш да си позлатиш яйцата?“ И се изхили.

Чакърка се обиди. В него все още имаше носталгично чувство от преживяната загуба. И, може би, поради това чувство в главата му се мярнаха някакви повъзвишени образи – вероятно песнопения, или разните там – кадилници. Което в него момент му помогна да вземе решение и да го изрече на глас: „Ти си един прост човек, Ахилев, а аз ще започна да правя икони. Двеста парчета по пет лева на едро – и ще си пипна каймето. Таман ми докараха двеста типарешки от македонските. С братята Кирил и Методий. Ами!“ И после подритна коша, а котките се разбяха.

Скоро личният му автомобил описа завъртулка наред пазара и спря пред майстор Кайцун, който тъкмо убеждаваше един собственик на самовар, че самоварът не може да се запои никъде отвътре, защото е стара направа и се пълни с въглини, а когато въглените се разпалват с кончова на ботуш – ето-така, температурата им се вдига като в ковачница и спойката не издържа, въглените се изсипват и запалват на човека къщата. Затова по-добре човекът да даде на майстора самовара, който за нищо не става, а той – майсторът, ще му даде пет лева. Чакърк Дениз натисна клаксона

АНТОН АБАДЖИЕВ

СВЕТИ... СВЕТИ...

и спря поучителния разговор на най-интересното място, защото гумите на превозното му средство бяха овалени с кал и вече бяха изцапали килимите, които нагъсто покриваха асфалта пред сергиите.

Преди появата на автомобил неколкократно беше плющял кратък и изключително силен дъжд, който не свличаше с падането си обърнат на мътилка пепелак, или други някакви химически и физически съединения. Дъждът се изваля като една чиста дестилирана вода без всякакви примеси. По-измамните търговци събраха част от водата в кофи и разрешиха няколко литра етилов спирт наполовина. После измиха употребените и захвърлени пластмасови бутилки, напълниха ги с приготвената четиридесет и седем градусова напитка, която се продаде още на същия ден, и се изпи, и жертви нямаше.

Имотните търговци, обаче, онези които имаха хубава, едра стока, наизвадиха всякакъв вид килими, дори персийски имаше сред килимите и един чипровски, но с дупка в средата, и ги постлаха на асфалта да се изперат. По асфалта текнаха разни мръсни ручейчета, които на третото преваляване се поизчистиха и станаха шарени. А мющерииите и продащите си събуваха обувките преди да навлязат в тази килимена територия, подгъваха крачоли и теркаха боси, а по краищата на площадката се наредиха много чифтове обувки. Изненадващо беше, че всеки един на излизане намери собствените си обувки и чужди не взе, обаче псуваше, защото краката му се появяваха боядисани като великденски яйца.

„Ще ми направиш двеста парчета икони“, каза Чакърка, когато пристигнаха в работилницата. „Ето ти и тачките за подложка. Зетъвеите специално ги подбиряха от дюшеметата. Като събаряха на хората къщите, гледаха внимателно – което е здраво – за дюшеме. А пък дето е чурук – всичките ги нарязваха за икони. Разгледай ги една по една – топтан са дупка до дупка от чревоедина. И с варака отстрани ще станат стогодишни – направо всеградска атракция!“

„Бхъ“, каза майстор Кайцун, докато се мъчеше да лъсне фигурките по самовара. Горната медна част беше опасана с нежни овали, в чиито златни светлинки се люшкаха мънички отразени образи. Дъбовите призи на дръжките бяха пропити с червен восък, избледнял по средата, поради което розовееше. Червеният цвят се отразяваше върху зелените лозови листа по много вълиуващ начин. „Няма да станат твоите работи както си ги намислил. Много са тесни тачките. На – виж, таман наполовина са тесни. И както са миндил, не могат да се вържат отзад с летвичка. Ще ги изяде машината отведнъж! А пък варака ще скрия в торбата на прахосмукачката.“

След седмица разбиха вратата на дюкяна.

„Откраднаха варака!“, рече майстор Кайцун и разпери ръце, и работилницата стана съвсем мъничка. „Разбили са вратата с тъп предмет!“ Фазер мукавата на вратичката наистина беше изкъртена на плочки, а по краищата стърчеше акордеонът на лентата, която предпазва от изкривяване. „Бях го пуснал в маслото за закаляване, а пък то е в тръба. Никой да не се сети хич да бърка в маслото за закаляване, понеже то е горено масло и много цапа...“

„Че нали щеше да го криеш в прахосмукачката!“, ядоса се иконопроизводителът. „Сега ще им падне цената наполовина!“

„Нищо от това“, успокои го майсторът. „На мен прахосмукачката ми трябва. А аз затова ти направих четиристотин броя, вместо двеста. Я, погледни!“

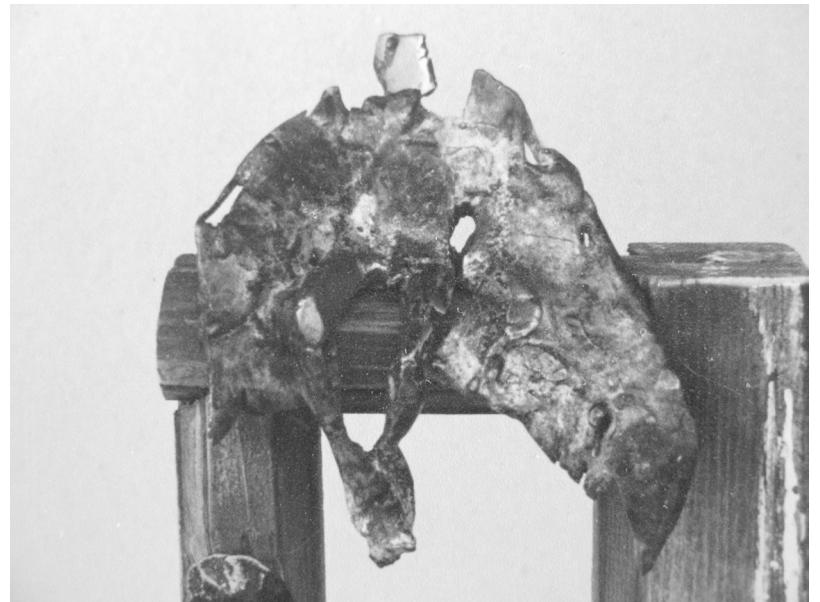
В дланите на майстора се появиха две въздълги иконки, всяка една изработена от лепенка върху дърво и оградена с бронзиран кит. Над главата на едното изображение пишеше „Свети Кирил“. Светията гледаше канонично надясно. На другата икона се вижаше наляво един височък свети Методий.

„Погледни сега на търговския ефект“, каза майсторът. „Ако са двамата, най-много да се бръкне и да си купи едничка някой загубен даскал. А пък така – хващаш единадесети май един път, после – двадесет и четвърти, обаче по-важното е, че стават за подарък. За имен ден, бе, Дениз! Да почетеш владиката, например, няма да му подариш икона на двама души! На него Методий какъв му е? Или на Мето с кларнета да занесеш Константин-Кирил Философ? Даже свети Кирил можеш да го пробуташ на някой Константин и Елена! ...Казвах ти аз, че тачките са тесни. Не се събраха двамата...“

Перспективите на търсенето и предлагането очевидно повлияха на Чакърк Дениза, който като помисли малко заръча, „Ще ми направиш още толкова. На светите четиридесет мъченици. Вземаш, значи, именника и ги почваш по десет броя от всеки. И ваденката само от един модел ще правиш, и ще хартиша!“

„Бхъ“, каза майстор Кайцун. „Няма да стане своята работа, както си я намислил. Аз вече проверих. Всичките четиридесет били все арменци. До един!“

От самовара майстор Кайцун изработи седмораменен еврейски свещник – менора. И даже май варака не беше откраднат, понеже след време се намери, позлати го дебело и го изпрати по един антиквар да се продава в италианския град Катоника. Авторът размени две от злополучните иконки срещу същия свещник в този прелестен италиански град. Седи си сегинка свещникът на бюрото на автора, пречи му да твори. Ама че работа!



Иван Обретенов „Фигура с крила“

ПИСАТЕЛИ ОТ ВАРНЕНСКОТО СДРУЖЕНИЕ - В ПРОГРАМАТА НА РОЖДЕСТВЕНСКИЯ САЛОН НА ИЗКУСТВАТА В РАДИО ВАРНА

В тазгодишната програма на Рождественския салон на изкуствата във Варна са включени и четири прояви на творци от варненското Сдружението на писателите.

На 8 декември от 18:00 ч. в Артзалата на Радио Варна се състоя премиера на книгата на поета Илиан Троянски „Клетвата на вторите стрелци“.

На 9 декември по същото време и отново там беше представен новият роман на председателя на сдружението - писателя Атанас Липчев. Романът носи заглавие „Пътят към зимата“, а честта да го представи имаше Виолета Тончева.

На 12 декември, събота, отново в Артзалата, в същия час се състоя възпоменателна вечер за Кольо Севов. Тогава среща първите си читатели и новоотпечатаната книга с избрана лирика на покойния варненски поет, селектирана от писателите Атанас Липчев и Веселина Цанкова и издадена по тяхна инициатива.

На 18 декември на същото място и в същия час е поетичната вечер, посветена отново на член на Сдружението на писателите във Варна – поета Иван Овчаров, главен редактор на в. „КИЛ“, по повод неговия 50-годишен юбилей.

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

ВИОЛЕТА СОЛНИКОВА

* * *

Цъфнала петуня –
грамофон
за бала на пеперудите.

* * *

Врабчета премитат гнездото.
Пирует
на перушинки.

* * *

Дете в каруцата:
то свири с уста,
тя пее.

* * *

Целувай ме.
Ще спреш пороя
от думи.

* * *

В детска касичка
потропват
новите обуца на сина ми.

* * *

В сухия фонтан –
жадна жена
от бронз.

* * *

Съчиних те.
Сега те чета
като приказка.

ВАНИЛИН ГАВРАИЛОВ

ДОКОСВАНЕ

Безсловесните неща не искат име –
ако има тръпка, ще усетим...
Не отлагай толкоз дълго – докосни ме
с краткостта на изстрел, с дъх на цвете,

със доверието крехко на душата,
със искра, - в очите просияла,
със онази мъдра, есенна позлата,
припозната със кръвта ни зряла!...

Ако мълния божествена не мине
през сърцата ни, - като тока,та,
не тъжи за този миг! Не сме машини...
Просто си спестяваме лъжата...

ВСЕКИ ПО СВОЕМУ

Строим, мъдруваме и пишем,
възпяваме любви скъпи –
със думи хиляди, - все пишци,
във вековечните калъпи...

А политиците мечтаят
да бъдат първи жрици в храма,
където ги очаква раят –
подпухнал от самоизмама...

По моему щастлив е всеки
в една такава стройна схема.
Но, по неведоми пътеки,
Животът своето си взема...

Добре че всеки има право
да гледа този свят с почуда!...
И право – нещо да оставя!...
И право – на самозаблуда...

И аз, във мислите улисан,
от свои истини погълнат,
отпивам свежа глътка смисъл...
Самозаблудата е... пълна...

КОЛЕНИЧЕНЕ

След любовта без дъх нозе препъвах...
Прегъвах крак пред паметници святи!...
Глава прекланияш, чувстваш как кръвта ти
в галоп препуска по безкрайна връва!...

Но, изтъкан от грижи и неволи,
плющи зловещо зад гърба ми бичът!...
А любопитни погледи надничат, –
да зърнат скришно мислите ми голи...

И все по-трудно дърпам днес теглича
на думите, сърцето ми проболи!...
Но само за едно душата моли:
пред себе си дано не коленича!...

САМОВНУШЕНИЕ

Самовнушението е велика сила!...
Представи бърка то, понятия и гени...
Бездарник яхва с него крантава кобила
вместо пегас и си внушава, че е гений...

Със него Квазимодо Аполон се вижда,
а изживява се девойка Баба Яга...
Тълпи самовнушения към нас прииждат,
та да се чуди днес човек къде да бяга...

А лудниците пълни са с такива хора –
със мозъци, объркани във всяка брънка...
И верно е това, че няма луд умора -
неуморими сме, които сме навънка...

ДУШАТА НА ПОЕТА

Не надничайте в душата на поета -
вдишва тежко тя всемирната печал,
но от обич безрезервна е обзета.
Всеки недолюбен полъх там е спрял...

Няма нищо вътре, дето да ви дразни –
куп проблеми, проза и човещина...
И не са й чужди земните съблазни,
често се нагърбва с вашата вина...

Страда, че е време тъй непоетично,
страда, че се гаврят с вашата съдба...
Страда, че големи хора вече сричат,
безписмовна пропаст дебне под ръба...

Не надничайте в душата на поета –
там не ще проблеснат златните яйца,
а лежат навярно няколко куплета
с още ненаболи в ритмика перца...

Но във таен ъгъл, някъде на тъмно,
къта тя надежда, разговаря с Йов –
пред очите ви прогледнали да съмне,
докато отглежда вашата любов!...



Иван Обретенков “Виктория“

ЕСЕНЕН ЛОВ

Потъвам в шумоляща, разголена гора...
Ветрецът поизпраща поредната зора...
И сойка ме предава в предутринния стрес...
Животът продължава със ловни страсти днес...

Подпирам пушка празна до близкото дърво, -
не искам да я дразня със живо същество...
Напрегнато се вслушвам в добрата тишина...
Да слушаш е изкуство... Без чувство за вина...

Край мене ще прибягат, тъй както съм подпрян,
сърна или пък заек, а може би глиган...
А може и да зърна как в нечий очи
светът, от страх посърнал, ще се отдалечи...

И дъх на гнила шума ще вдишвам във захлас...
...Ловът е скудоумен, от него щом съм част...

ПРИТЕСНЕНИЯ

Ех, Живот неповторим!... Как съдбата да праметнем?...
Докато я прекроим, дните тя ще ни пресметне...
Днес разбирам, че назад няма смисъл да поглеждам -
ти бе дълъг, аз бях млад и богат със сто надежди!...

Ех, Живот непоправим – рана, незарасла в мене,
сякаш двама с теб делим път през мътните ми вени...
Аз куража ти наум все подкрепям с равен ритъм...
Някой ден, без много шум, неподготвен ще те питам:

Тъжен ли ще си без мен, ако сам те изоставя?...
Със надежда в мен роден, сбъркал си ме с богоравен...
Как ли ще те утеша в раздвоеното ни цяло
само с голата душа и с едно студено тяло?...

ПЪЛНОЛУННА
ЛЮБОВ

Луната тази нощ е ниска...
Изпълнена със страст луна...
В такива нощи как те искам, -
любима, приказна жена!

И да се любим до премала
под цветомузиката вълн -
във тази древна млечна зала,
заливана от звезден звън...

Щурче до нас да опне струни
и да ни пее във захлас,
а облачета тънкорунни
да хрупкат светлото над нас...

Когато някога отгоре
се вираме към този свят,
да си припомним със горест –
ти беше млада, аз бях млад...



Иван Обретенков “Видение“

От стр. 1

които поставят. И заради добрите актьори...

- **Какво мислиш за нашите млади актьори в театъра?**

- Има много галантливи. Но за съжаление не играят различни противоположности, дори характери. Не е добре да се разчита само на така нареченото „амплоа“.

- **Казват, като си отиват годините, идват спомените. За кои свои роли си спомняш най-често?**

- Някоя не съм забравола. Играла съм най-различни героини – по характер, по професия, по възраст, по външност. Елка от „Гераците“ например си харесвах, играх я в Бургаския театър. В „Барабанчица“ бях момче. Баща ми (актьорът Христо Динев) казваше: „Всичко ще играеш: баба, дядо, коза...“ В младостта си много се харесвах в „Маскарад“ на Лермонтов, бях баронеса Щралх. Костюмите „нарисува“ художникът Георги Ножаров – бяха прекрасни. Луиза от „Коварство и любов“ на Шилер съм била... Обичах си много Валя от „Иркутска история“ на Арбузов, Мила от „В полите на Витоша“ на Яворов, Мария Спиридонова от „Шекти юли“ на Шатров. Харесвах ролите на Майката от „Някой пред вратата“ от варненката Веселина Цанкова...

- **Аз най-напред те видях в ролята на Симона Машар. Беше много хубава... Доста роли на деца си изпълнявала.**

- О, що момченца съм изиграла! Спомням си, сигурно съм била към тригодишна, играя в „Майчино сърце“. Татко отваря, затваря един чадър... Веднъж се мъдря зад



Иван Обретенков „Човек с куче“

ните си за тези уж измислени герои, а за мен са като живи, най-скъпи същества...

- **Получила си много отличия, звания, награди. Носител си на най-високия орден – „Стара планина“, почетен гражданин на Варна си... Неотдавна, на юбилейното тържество, бе отличена с Почетния знак с лента на кмета на града. Сега, в ролята на пенсионерка, как се чувстваш?**

- Тъгувам за сцената, за това, че трудно

ГОЛЯМАТА ЛЮБОВ НА ЕДНА АКТРИСА...

кулисите – най-малкото артистиче. Дядо Боце (големият актьор Стоян Бъчваров), в „Под игото“ той играе чорбазки Марко, се смее: „Защо се въртиш като пумпал? Каква ще станеш, като пораснеш?“ „Балерина!“ – отговарям с достойнство.

- **А имаше ли публика театърът?**

- Да. Много млади хора идваха. Учениците ги водеха на представления колективно.

- **Какво според тебе достига днес на нашия театър?**

- Мисля, че недостатъчно се поставят български пиеси. Липсва голямата режисура. Като на Явор Гърдев например. Добре е, че във Варна всяка година прави по една постановка. Изявява се добре като режисьор актьорът Стоян Радев.

- **Идва Нова година. Какво най-силно желаеш да ти се случи през 2010-та?**

- Децата да са живи и здрави. Хората да живеят по-добре, по-спокойно.

- **Разбрах, че много хора имало на градското честване, организирано от общината, по случай твоя юбилей.**

- Не очаквах такова внимание, получих толкова поздравления, подаръци. Подариха ми и една иконка. Много се зарадвах. Но ми я откраднаха. Сякаш изгубих скъпо същество...

- **А любовта? Зная, тя е имала важно място в живота ти, в сърцето...**

- Така е. Помня любимите си хора, мъжете, които съм обичала. Тях ги няма. Остана театърът – голямата ми любов... Посветила съм му 56 години от живота си, над 120 роли съм изиграла, и то предимно на варненска сцена. Сега живея със споме-

нът, а ми се иска да видя всичко, което става в културния живот на града. Имам едно олтарче в стаята си и го гледам... Там съм поставила вещи, снимки на близки на сърцето хора, които вече ги няма: на мама и татко, на Андрей Чапразов, Димитър Хаджиянев и други. И иконката щях да поставя там.

Лирично отклонение

Дълго ще помня този разговор. И онова, което ми каза за любовта: „Много любов съм дала и получила, но най-голямата си остана Театърът“. И параклисчето с нейните светини ще запомня. И онзи нарисуван котарак („от едно детенци“), огромни, светещи лилави зеници. И картините от приятеля Ачо (художника Ангел Атанасов), които Катя толкова харесва. Може би заради онова нежно бяло, което прави пролетта така романтична. И разбираш: по-богат, по-добър и по-... загадачен ти изглежда човекът, когато се докоснеш до до съкровено, което е заключено в сърцето му. И усетиш големия артистичен талант.

Попитах Катя: „Какво е за теб театърът?“ „Театърът... това е животът ми“ – отговори. Зная, че пише книга, може би така ще я озаглави. Който е гледал Катя Динева на сцената, не е възможно поне веднъж да не си е помислил: „Така може да играе само една Актриса!“

P.S. Кой знае защо, точно тук си спомних един афоризъм, съчинен от Вук Глигориевич: „Стигнах светлото бъдеще. Пратете пари.“ Може да не е най-добрият завършек на едно интервю с юбилеен привкус. Катя, разчитам на чувството ти за хумор.

ЙОХАНЕС ПОЕТЕН

само в думите съм
нямам друго алиби
така очертавам дишепространството си

кой би ме пуснал на свобода
кой ще ме освободи от това
предположение

мия букви
издълбавам срички
потаям изречения

допускам изречения
изреченията ме допускат

очертавам дишепространство
само в думите съм

МОДЕРНИ НЕМСКИ ПОЕТИ

ЕРНСТ ЯНДЛ

ПРОСОКА*

някои смятат
лясно и дяво
не можедо ла се объркват
ама че забдула
*Бел. посока + просека = просока

НЯМО СТИХОТВОРЕНИЕ

така неизговоримо, така
непроизносимо – както и
невидимо, значи не-
визуално, ами
възможно най-чупливо, именно вече
строшено – за първи път
едно стихотворение бива
подушено

ЛЯТНА ПЕСЕН

ние сме хората по поляните
скоро ще сме хората под поляните
и ще станем поляни, и ще станем гора
ще стане едно весело пребиваване на
земята

ЛЕЖАНЕ. ПРИ ТЕБ

лежа при теб. ръцете ти
ме държат. ръцете ти
държат повече от това, което съм.
ръцете ти държат каквото съм
когато лежа при теб и
ръцете ти ме държат.

ДНЕВНИЯТ ПЛАН

вчера си направих дневен план за днес
днес ставам и дълго не го поглеждам
там стои това което още не е направено
и което още днес трябва да бъде
направено
и кой ще е този дето ще го направи
този въпрос не е добър
и отговорът му също

ЛИЗЕЛОТЕ РАУНЕР

ПАУЗА РАЗМИСЪЛ

Когато баща ми
ме попита за първи път
каква искам да стана,
отвърнах след кратка пауза размисъл -
“Искам да стана щастлива.”
Тогава баща ми изглеждаше много
несъществен,
но после станах все пак нещо друго
и всички бяха доволни от мен.

ИНГЕБОРГ ШПОР

ИНВЕНТАР

Някога
най-важното ми имущество се
побираще
в един куфар,
винаги готов за път.
Сирените определяха местоположението
ми.
Нямаше нужда от инвентаризация.
Броях дните, часовете без бомби.
Броях жилищата, стаите, къшеите хляб.

Днес,
доста години след това,
инвентаризацията е задължителна.
Оглеждам се
и се плаша.
Затънал съм в имущество до гуша.
Какво ли
не ми донесе
икономическото чудо...
Да изреждам ли?

Не,
би било загуба на време,
след като е крайно време
за освобождаване,
за отделяне,
за задаване на въпроса
за същественото.

Превод: БЛАГОВЕСТА ГИНЧЕВА

ИЛИЯ ТРОЯНОВ

СИГНАЛ СРЕЩУ ЯРОСТНАТА ЗАБРАВА

Комитетът за Нобелова награда обяви носителя на премията за литература за 2009 година. Лауреат е Херта Мюлер, германска писателка, родена през 1953 г. в Банат, някогашна Австро-Унгария, след Първата световна война – част от Румъния. Херта Мюлер е дете на заможна селско семейство. Комунистите национализират имотите на дядо ѝ и изпращат майка ѝ за години в Съветския Гулаг. След отказа ѝ да сътрудничи на Секуритате Херта Мюлер остава без работа и емигрира през 1987 г. в родината на прадедите си Германия. Тя е автор на повести и романи и в творбите си публично неизменно напомня за комунистическите престъпления в Източния Европа. Германският литератор от български произход Илия Троянов публикува тези дни в „Шпигел“ следния текст за решението на Нобеловия комитет.

По принцип не би трябвало да се пише припряно за майсторка на отмерения, постепенен слог. Но, от друга страна, латинският израз призовава .- не пропускай деня! С особена сила това важи за деня на обявяването на Нобеловата награда, когато литературата, дори комплексната, подаваща се само на бавно, концентрирано четене литература, внезапно и за кратко попада в центъра на световното внимание. Като автор, това ме е радвало винаги, а тази година особено, тъй като е увенчана колежка, която ценя високо.

Съобщението на Шведската академия в Стокхолм отбелязва, че в книгите си Херта Мюлер рисува “чрез наситена поезия и материализирана проза пейзажи на безотчественост”, с което Академията доказва, че похвалните слова може да са по-объркващи и от самите хвалени текстове. Защото лауреатката наистина е писала понякога и за своето чувство за неуспешност в Западен Берлин, но в повечето си книги тя неотстъпно разказва за останалото далече в Румъния минало.

Точно това е, което на немски се нарича литература за родната земя. А тя се създава твърде често именно в емиграция. В Стариия завет Мойсей предупреждава: “Не забравяйте, вие бяхте слуги и вие бяхте роби.” Това, че самите бегълци знаят и помнят своето освобождение, не е достатъчно. Те не може и не бива да възприемат света само от позицията на токущо придобитото си благополучие, на сигурността и уюта на новото си битие, защото те са това, което са благодарение на всичко онова, останало далече назад, но не изоставено и не забравено.

Херта Мюлер е най-добрият при-

мер. Тя извлича от паметта изтезания и потисничество, унижения и безчовечност, престъпления, останали безнаказани до днес. Нейното отечество е онова минало, от което тя не може да се отърве, което е вклеено в нея като татуировка и което тя не може да спре да изследва с присъщия само на нея, уникален език. Автори като Херта Мюлер са патриоти на отнетото отечество. Литературата, създадена през последните 20 години, доказва, че почти никой от останалите у дома, в родината, не може да пише по този начин за диктатурата на насилието и за нямото мълчание на жертвите.

С всяка своя книга Херта Мюлер се опълчва срещу яростно налаганата заборава, срещу премълчаването и носталгията, които властват в Източна Европа след 1989 г. и които се стремят да представят една от най-страшните епохи на унижение и погубване на личността като неизбежна и регулирана нормалност. За най-голямо съжаление тази позиция вече започва да преобладава и на “Запад” и това се вижда при съвършено безкритично възприетия избор на един комунистически апаратчик като Ирина Бокова за генерален директор на Юнеско. Далече от родината Херта Мюлер успява да съхрани в своеобразна словесна памет както лични преживявания, така и довереното ѝ от други – тя дарява на онемелите глас и нова аудитория и разбужда у нас съчувствие към онова минало.

Нобеловият комитет отдава почет на писателката Херта Мюлер, която въпреки привидното изгнание или изтръгване от родната почва остана вярна на мъчително преживяното и превърна своето творчество в монолитно обвинение и присъда срещу комунистическата реалност. Почти на никоя друга писателка това не се удава с такава убедителна сила, със сигурност не на живеещите все още в източната част на Европа. Как ли се чувстват академиците в Германската академия на словото и поезията, които досега така и не присъдиха на Херта Мюлер най-голямата литературна награда “Георг Бюхнер” и сега конфузно бяха изпреварени от Стокхолмския комитет.

За мен Нобеловата награда за Херта Мюлер идва като многозначителен сигнал: осмислянето на комунистическото минало е жизненоважно и далече не е завършено. Тази награда е отличие за нейната непреклонна и смела литературна работа, но тя окуражава и всички онези, които вървят по подобен път.



Иван Обретенков “Мъж с бухал”

ДА СИ СПОМНИМ

ЙОРДАН СТРАТИЕВ е роден през 1898 г. в Асеновград. Завършва право в Софийския университет. Работи като дипломат в редица европейски държави. Представител на късния символизъм, Стратиев сътрудничи със стихотворения на сп. „Везни”, „Златорог”, „Листопад” и др. През 1927 г. публикува сборник с поезия „Велики петък”. Йордан стратиев умира през 1974 г. в София.

Пустеят безлюдните нощни площи,
над късната улица кротко снежѝ –
и в мрака над мъртвите траурни сгради
бездушната вечер студено тежи.

Не вярвам, не дира, не знам и не чакам,
смутени минават безгрешните дни –
и тръпне душата, и стене разплакан
смехът на пияните нощни жени.

О, помня сълзѝте и думите тленни,
отдавна се сведе беззвезден покров –
и в мъртвите сенки пристъпва към мене
една безначална и светла любов.

А все по-тъмнеят бездушните сгради,
неверна, огромна, приижда скръбта –
и в мрака на късните нощни площи
аз бродя забравен и плача в нощта.

ОБЕСЕНИЯТ

В огнището е свита пепелянка
и ето: трета вечер ме следи.
И вятърът се люшка като сянка,
обесен върху черните греди.

Виси в комина, зъбите му тракат.
Хехе! Любов? – Аз зная как боли!
Ала напразно от години чакаш
ръката ми въжето да свали.

Ще дойдат утре мъдрите гробари,
ще им отворя: - Моля, ето там!
Ала нощта безумен ще ме свари
и над смеха си ще ридая сам.

А от гредите кървавата сянка
ще гледа пак, ще моли пак: прости!
Но ти невярна жълта пепелянка,
и ти, любов – какво ми готвиш ти?

Рубриката подготви ЕМИЛ ИВАНОВ

ИВАН ОБРЕТЕНОВ

ЕЛЕГИЧНИ ПЕСНИ

Ридаят нощни гарвани. Кръжат.
Летяща черна плащеница.
В небесния олтар камбаните
звънят,
по-бяла става бялата мастика.
И като сянката на кулата от Пиза
вървя през тъмното наклонен.
Отдавна всички жерави са
спомен.
Крило размахва бялата ми риза.

Ноемврийски дървета,
от слънце запалени
догарят в отминаващия ден.

Гаснат като въглени,
покорни, тъмноалени,
сякаш нарисувани от мен.

Наоколо щурци – невидим хор
с най-красивата мелодия
заплакват.
Пейт под небесната жарава.
Гаснещия ден оплакват.

В средата на лятото,
край селския път,
умираше една змия ранена...
В спокойната гореща тишина,
над смълчаната селска вселена.
Глухарчета крилати ангели,
понесоха нагоре,
като вик душата просветлена.

ХУДОЖНИКЪТ В БРОЯ

Иван Обретенков е роден на 2.04.1948 г. във Варна. Завършил е философския факултет на СУ „Св. Климент Охридски”. Член е на Съюза на българските художници.

Показвал свои картини в колективни международни изложби: Берлин 1983, Москва 1983, Гданск 1986, Прага 1987, Аоста 1988, Торонто 1989, 90, 91, галерия „Gagliardi design” Лондон 1992, „Drouot” Париж 1991, Дом Видгенщайн Виена 1997. Включен в холандската колекция „1001 Reasons to Love the Earth”

Участие в Европейски изложения на изкуството представен от галерия „EVEart” Будапеща: Line art 1997, 1998 Гент, Белгия St`art 1998 Страсбург, Франция Art Jonction 1998 Ница, Франция Участия във фестивал на визуалните изкуства “Август в изкуството” 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006, 2008

11 самостоятелни изложби у нас и в чужбина.
Годишната награда на галерия „DIVA” за 2000г.
Годишната награда на художествен музей „Георги Велчев” 2007 Награда Варна за 2009г.
Живее и работи във Варна.
Obretenoff@dir.bg

От Демир Хисар до Серес разстоянието е малко. От-

дясно – равнина, покрай Струма, отляво – полите на Сенгелската планина, обрасли с ниски храсти.

Преминахме покрай родния град на голямата ми сестра Живка и се отправихме към село Инуса, известно като Дервешан на бежанците. То се намира на около десет километра на изток от Серес. Малко село с маслинови градини и с малки бели къщи.

Изненадахме нашите роднини, чичо Георги и леля Василкия. Те живеят сами в малка, едноетажна къща с две стаи. Той си счупил преди три месеца крака и сега трудно се движи, дори с патерици. И двамата говорят добре български, особено той. Иначе помежду си и най-вече с децата говорят само на гръцки. Имат три дъщери и син. Виждаха ме за първи път.

Чичо Георги е роден през 1921 г. в село Карликъй. То било доста голямо някога. Сега е много малко и населено основно с власи. Вече се казва Ченоходи. Там е живял, там се е оженил, но преди години се преселили тук, в Дервешан, защото е по-равно и по-близо до Серес. До преди няколко години са се занимавали с отглеждане на тютюн. Той никога не е напускал родния си край. И хубаво, и лошо – тук! За него тук е България. Жена му, пет години по-млада, по съвпадение се казва като свекърва си – Василкия.

Голямата им дъщеря Мария идва да ги вижда всеки ден. Втората живее близо, в Серес, а третата – в Атина. Синът им е в Солун.

- Те са вече гърци – каза чичо Георги – не знаят български език, пък и избягват да се представят като българи.

На голямата дъщеря мъжът ѝ станал от Димитър – Димитриос. Той има брат, който живее в Сандански. Казва се Георги. Двама братя, една кръв, но с различна народност. Единият успял да изпревари затварянето на границата, другият – не успял. Запознах се и с втората дъщеря, която веднага пристигна от Серес, да ни види. Казва се Хрисула, но я наричат Сула. Аз се представих на български, тя на гръцки и се прегърнахме като втори братовчеди. Мъжът ѝ Янис, също с българско потекло, знае няколко български думи.

Като пътувахме на насам, научих от леля ми Мария историята на сина им Панайотис, сега студент в Солун. Били заможни семейство Сула и Янис, но Господ ги лишил от деца. В Гърция, където всяко семейство има по няколко деца...

- Една сутрин – каза леля ми – пред вратата на къщата си намерили едно плачещо вързопче, оставено там от някого, който по всяка вероятност знаел проблема им. Прибрали го и понеже никой не го потърсил, с много тичане и адвокати, успели да го осиновят и отгледат.

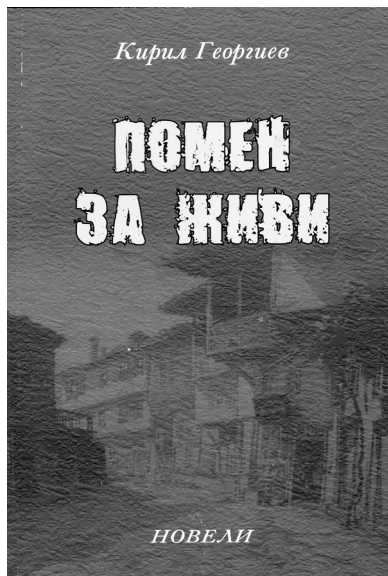
Помолих чичо Георги да ми разкаже, ако помни или е чул от някого за рода на Георги Бабачев

от село Карликъй, за дядо Стоян, моя дядо. Все пак майка му Василкия и моята баба София са сестри, деца на Бабача, както го наричали в селото.

Помълча и не каза нищо. Виждах, че не му се говори. Дали не искаше да си припомня, дали кракът го болеше много, или пък, защото аз бях за него непознат и се страхуваше? Промълви, че първо е бил български войник, а през 1941 г. – гръцки – в град Драма. И после по политически причини, знаех какви, но той не каза, бил изпратен за две години на заточение на остров Макрони.

След това заживели по гръцките закони и вече с Василкия получават земеделски пенсии по триста евро, които при техния скромнен живот стигали. Разбрах, че е един от последните българи от моя род тук.

На раздяла го прегърнах и му обещах, че догодина, живот и здраве, пак ще дойда да го видя. Той каза „а-а-х“ и се разплака.



Малко говорих с него и малко научих.

Лесно ми беше да говоря с моята леля Мария, родена през 1931 г. и чичо Митко, роден през 1936 г. Те бяха свидетели на много събития, пък и бяха запомнили много неща, разказвани от майка им.

- Моят дядо по майчина линия – разказа леля – Георги Бабачев е роден около 1870 г. в Карликъй. Няма никакъв документ, но на майка ми казали, че е бил двадесет и четиригодишен, когато тя се е родила. Две години след нея се родила и Василкия. Баща им е бил най-богатият човек в селото. Имал 2 000 брави – овце и кози. Имал мандра, много овчари, наричани тогава чобани, продавачи на мляко, сирене, кашкавал, вълна и месо. Имал десетина мулета, с които разнасял стоката в Серес, Драма и Солун. Помагали му двамата по-малки от него братя – Ченьо и Велики. Власите, които били половината село и се занимавали също със скотовъдство, ненавиждали братята българи. Уговорили се – продължаваше леля ми – и една вечер ги издебнали в мандрата. Убили и тримата.

Останала Мария, жената на Георги, сама с двете си дъщери – десетгодишната София и осемгодишната Василкия. Трудно се примирила тя със съдбата си, но нямало други мъже в рода им, да отмъстят. В това полупланинско село така се решавали проблеми-

те. В Серес адвокати ѝ казали, да не съди богатите власи, защото „никой не е осъдил влах“. Още повече, че тя не знаела кои са убийците. А трябвало да остане жива, да отгледа децата си...

Продала Мария двете хиляди брави и мандрата на ... власите. Смела жена била! Прибрала хиляди жълтици, скрила ги и не казала на никого къде.

През 1908 г. омъжила голямата си дъщеря София за Кара Кольо, двадесет и двегодишен мъж от същото село. След още две години омъжила и по-малката – Василкия, пак в селото. Купила с част от парите голяма нива, над двадесет декара в село Янина, досами Серес. Не помисляла за втори мъж. Чакала да гледа внуци.

На третата година от сватбата на София, тя я повикала в къщата си и запитала:

- Не е ли време за дете, дъще? Хората почват да шушукат, че си ялова.

КИРИЛ ГЕОРГИЕВ

РОД БЕЗ РОДИНА

Откъс от книгата „Помен за живи“

Дъщеря и се изчервила и с половин уста отговорила:

- Мале, мома ме даде на Кара Кольо и още съм мома.

Властната Мария я взела обратно в къщи, а Кара Кольо забегнал към Драма.

Втората дъщеря Василкия родила двама сина. Единият - Тодор, който починал седемдесет и петгодишен и Георги, с когото се срещнах в Инуса.

И така – продължавам да пиша за баба София и нейните наследници. За нейния живот, за нейната съдба.

В Карликъй бързо се разчуло за раздялата на София. И за богатата, хубава жена се явили нови кандидати. Този път тя сама избрала жениха си – Стоян, двадесет и пет годишен, пак от селото. И отново отишла в чужда къща. На втората година от женитбата, през 1913 г. родила син. Кръстили го Георги, на дядо му по майчина линия. Този син е моя баба. Първото и последно дете на Стоян – моя дядо. Но след четири години Стоян умрял от спукване на апандисит. Кой да го оперира, кой да го спаси? Баща ми останал сирак на четири годинки. Казвал ми е, че няма никакъв спомен от баща си. А баба София до последно твърдеше, че само пет години от живота си е живяла хубаво. Годините с дядо ми Стоян.

Не била минала и една година от смъртта на съпруга ѝ и баба София се омъжила за трети път. И то как? По любов? Не! Тя изобщо не познавала новия кандидат-жених. Просто една вечер в къщата ѝ дошли един мъж на около тридесет години и още трима с него. Наредили ѝ да се приготи, да приготи и детето и набързо ги натоварили на една каруца.

След половин час стигнали в горния край на селото.

И така през 1918 г. насила баба София се омъжила за трети път. Този път за Коста Акшаров.

Бащата на третия мъж, Илия Акшаров, по същото време бил кмет на селото. Кмет на българи и власи. Как се е държал с хората, как е решавал проблемите им, не зная. Но една вечер не се прибрал в къщи и сутринта го намерили убит. Естествено, синът му подозирал кои са убийците, взел пушката, набързо арестувал трима власи и ги завел в кметството. Дал им един час време да кажат кой е убил баща му, ако искат да останат живи... Бил „луда глава“. Но неколцина власи го издебнали, съборили на земята и го вързали. А гърците това и чакали. Още същия ден го изпратили на остров Тасос, на заточение.

Там престоял малко, само два месеца, успял с един кораб да избяга и се прибрал в Карликъй. Знаел, че ако остане в селото, няма много да живее и още първата нощ натоварил каруцата

пуснат Неврокоп? – го попитал. Той помълча малко и продължи:

- Майка ми, баба ти София, им дала гердана с жълтиците и спасила положението, но естествено, там не могли да останат повече. Натоварили се на каруцата и през Папаз чаир се преместили в Свети Врач – тогава село с около две-три хиляди население, разположено в Кромидарска и Кутробан махали.

- Като чергари – намесих се аз.

- Даже по-лошо, защото после, през 1941 г., отидохме в Серес, после пак се върнахме обратно.

Бях чул, че след връщането си от Серес, през 1943 г. отишли за няколко месеца в Стара Загора, където погребали леля ми Атанаска, починала от менингит, после пак се върнали в Свети Врач. Изобщо дядо Коста трудно се задържал на едно място...

- И сега сигурно ще се изненадаш за нещо, което едва ли знаеш – продължи чичо Митко – онази малка, осемгодишна Султана от Неврокоп след десет години станала жена на баща ти, на моя брат Георги.

Това наистина ме изненада. Знаех, че първата жена на татко е била от Неврокоп, но не и тази подробност.

- Изглежда, през тези десет години, след установяването в Свети Врач, двете семейства са поддържали някаква връзка. Ходили са си на гости, на сборове, не зная – продължил той.

Но за това по-късно. Искам да спазя хронологията, да не пропуска нещо. В Свети Врач се заселили през 1920 г. Държавата им дала безвъзмездно земя. Струпали набързо една къща и всичко започнало отначало. Баща ми завършил основно образование. През това време се родили: чичо ми Илия през 1921 г. кръстен на бащата на дядо Коста, чичо ми Киро – през 1925 г., леля Атанаска – през 1927 г., наричана и тогава, и сега Наца.

Тук спирам с ражданията на баба София, защото през 1930 г. баща ми довел от Неврокоп Султана и се венчал с нея. Наложило се да извади ново кръщелно свидетелство, което да го направят една година по-голям, за да се спазят изискванията за брак. Намерила се една стаичка за младото семейство. През 1931 г. се е родил брат ми Стоян. Кръстили го на дядо ми. Традицията да се подновяват имената на баби и дядовци е била закон тогава.

Леля Мария, или както я наричаме Марика, се родила през същата 1931 г., заедно с брат ми. Това трудно го приех – снаха и свекърва да раждат заедно!

- Чакай, чакай – допълни леля – след Стоян, освен мен, майка е родила през 1933 г. чичо ти Кръстьо, а през 1936 г. – чичо ти Митко.

Какво излиза? Че по-малките от брат ми, Кръстьо и Митко са му чичовци. Изглежда нелогично, но факт.

През 1933 г. Султана, първата жена на баща ми, починала, казват от родилна треска. Но никога, до края на живота си, баща ми не сподели нищо за нея. Пък и ние не го питахме.

(Продължение от миналия брой)

Драга Наварт,

Получих писмото ти и ти отговарям веднага. Това е първото писмо, което получавам в Боженци и първото писмо, на което отговарям в един нов "кабинет". В двора имаше основи от стара плевня, които миналата година махнах и на чието място започнах да строя една нова плевня, която трябва да се превърне в живелище. Миналата година имах време за една малка стаичка – бъдеща кухничка и за основите. Та сега дойде един съсед, обкова ми тава, скова ми един миндер, пренесох си книгите и сега съм на страни от шума на улицата, не се налага и да тревожа другите с желанието си да пазя тишина. Нещо като стареещ лъв, отделен от прайда си.

Забравих в предишното писмо да ти разкажа една дребна случка, която стана в Баня. Бях излязъл сутринта да се разхожда, когато на асфалта видях да се движи нещо подобно на мека детска ръкавичка – някакво пухкаво сребристосиво зверче, нещо като кърт. Преди да успее да го разгледам добре, към него се приближиха двама мъже. Единият замахна и го удари с нещо, но вероятно го удари изотзад и слабо, защото това животинче се обърна, помириса деловито камъка (явно не разчиташе много на очите си), сетне се обърна към човека и го изгледа късогледо с учудване и като че ли с въпрос. Това движение беше толкова човешко, че просто ми се обърна сърцето. Тогава вторият човек стъпи върху него и когато стигнах и аз, костите на малкия още продължаваха да пукат. Не можах да избързам и да предотвратя убиването, та и досега това пращане стои в ушите ми... Всъщност зверчето беше само на една крачка от черната пръст, от гората, но то вървеше край паважа и не можеше да види какво има зад него. Човекът ме стигна и взе да ми разказва нещо за разровени ягоди, за подядени картофени гнезда...

В своето писмо ти ме разбираваш на пух и прах. Аз не мога точно да си спомня какво съм написал и съм съгласен, че човек може нещо да сгреша, но имам едно условие: принципът има безброй прояви и често неща, сами по себе си верни по принцип не са наистина верни, защото се отнасят само за определена проява на принципа. Ако съдим за нивото на световния океан по двете скачени стъклени тръбички, може да се окажем неправни. Всъщност ние твърде малко знаем един за друг и навярно имаме неверни представи. Затова ще се радвам, ако ти се удаде възможност да минеш през Боженци.

Не си права за книжката (със) съветски стихове. Аз не смятам,

че тя няма да ти хареса, защото стиховете са за СССР. Аз имам предвид нещо съвсем друго: тези стихове са писани отдавна, книжката стои само в издателството четири години и обстановката, в която те ще се появят, вече е съвсем друга. Един вид – с вечерна рокля на полето. Колкото до СССР, аз съм бил там също много пъти, имам отлични приятели и впечатления и даже освен тази книжка имам и още нещо наум. Но – това е нещо незавършено, а за незавършени неща не бива да се говори.

В Боженци аз продължавам режимите си. От няколко дни ми се появиха някакви много остри



Андрей Германов

болки около сърцето и днес ходихме в болницата. Направиха ми всички необходими изследвания и прегледи и ме убедиха, че болките са само невралгични и не са от сърцето.

Лошото е, че човек трудно свиква с новото си положение. Ето ти пишеш за майка си, която върши неща не за възрастта си. За мен е още по-трудно, защото физически аз бях много силен и активен и сега току посягам да вдигна нещо, което вече не е за мен...

Какво да ти пиша друго: дано всичко у вас мине благополучно, дано добре мине всичко в Гърция (там сега навярно е много топло), дано въобще всичко е добре.

На 14. 07. Бяхме край телевизорчето, но цялата вечер имаше силна буря с гръмотевици и образът чезнеше непрекъснато. После по радиото чух, че спектакълът е минал, но не знаех дали е предаван. Нищо – ще гледаме записа.

Тук въобще е едно дъждовно лято и аз мъчно мога да си представя, че има Варна, море и сухи пясъци, по които лежат хора. Три години не съм бил на море...

Пиши, ще се обаждам и аз.

18. 07. 79. С поздрав!
Боженци Андрей Г.

Здравей, Наварт,

Пиша ти от Боженци и отговарям на двете ти последни писма от 28. 09. и 19. 10. Лятото аз изкарах тук, от 22 август до 02. 09.

Бях в София, понеже всички мои хора бяха във Варна, аз не биваше да оставам сам. Морето ми е забранено. На 10. 09. се прибрах в София с мисълта за една седмица да си уредя някои неща и пак да се върна. Още на втория ден обаче получих едно усложнение, което ме сложи в леглото и се наложи да пролежа повече от две седмици. Така чак на десети този месец се оказах отново тук. Тъй като още не ми дават да оставам сам, с мен този път е брат ми Петър. Той, най-голям, досега беше във Виена на дипломатическа работа и от 15 септември си е тук. Неговото оставане тук е проблематично (карат го да започва нова работа), нещо, което автоматично прави

КРАСИМИР МАШЕВ

ГЛАСЪТ НА СКЪСАНАТА СТРУНА

(Неизвестни писма на Андрей Германов до Наварт Хмаяк)

моето оставане проблематично. И ще стане ясно чак след края на месеца.

Радвам се, че Гърция ти е харесала. Аз съм бил там два пъти и двата пъти тя ми радваше сърцето и двата пъти написах по един цикъл стихове. Елидавърта също видях, но вместо древна гръцка трагедия гледах бай Орлин Василев, който изпълни една българска народна песен: "Проклет да е мила мале, който люби, пък не взема", за голяма радост на една голяма група английски хипита. Те излязоха след него и хорово изпълниха нещо английско. Акустиката беше безупречна и при двете изпълнения.

Заварих Балкана зелен, само за ден-два той пожълтя и се нашари. Сега имаме хубава и пъстра, но малко студена есен. Поработвам по малко, рано лягаме, четем съвсем малко, спим и се разхождаме. Пенсионерна работа!

Изданията, за които ми пишеш, ме интересуват, но би било добре да ми пишеш и колко струват, не бива да злоупотребявам.

Когато е минало предаването по ТВ, бях в София. Но аз съм така отвикнал от телевизията, пък и никога не съм я обичал, та не съм го гледал. Така че нашето запознаване "на живо" все още не се е състояло.

По време на дните на поезията имаше едно предаване за мен с много стихове и хубаво по "Орфей", но аз улових само опашката. А в Благоевград не съм бил. Въобще на мен винаги са ми били чуж-

ди празниците, каквито и да са те, та от тези двадесет празника на поезията съм бил само на един. Във всеки случай гласът, който си чула, вероятно не ще да е бил мой. За мое учудване по магнетофон аз приказвам с тенор, при това леко диалектно, "по варненски" или по-точно по провадийски.

Какво да ти пиша друго за себе си? През лятото работих много, заставах и другите около мен да работят. Трябваше да се свършат някои неща, които не бях свършил навремето. Сега леко съм поохлабил напрежението. Подготвям една нова стихосбирка, която сега носи работно заглавие "Златна светлина", но какво ще бъде нейното послед-



Наварт Хмаяк

но заглавие и как ще изглежда тя като завършена, може само да се гадае. Освен това се занимавам с неуспешно събиране на строителни материали за една плевня, която искам да възстановя и да пригодя за живеене и работа – старата къща е много студена и неудобна. Днес например бях в град Плачковци, откъдето ме отпратиха с празни ръце. Брат ми каза: - Поход был потрясающий! А аз му отвърнах: - Изход был ужасающий!

Това е, понеже гледахме на пътуването с разни очи: той като турист, аз като финансист и купувач.

Впрочем, бъди здрава и дано загинат всички простуди, фарингити и ларингити. Особено ония, които ходят по провинцията!

23. 09. 79. Андрей Г.
Боженци

Драга Наварт,

Получих и твоето последно писмо. Съжалявам, но пак ще трябва да започна с извинения и т. н. Писмото ти в Боженци получих, но това беше вече в дните когато "седях на куфарите си", тоест смятах, че тръгвам и затова не ти писах оттам, а тук се позабавих, защото ми беше необходимо време за адаптация, нещо като малко преболедуване. И дните се изнизаха

Днес е моят имен ден. Благодаря за поздравленията и дано се изпълнят. (Предполагам, че ми пожелавах хубави неща).

Оня професор, който ви е чел лекция за Лермонтов, е наистина мой брат. Първият работи в комитета за култура и знае много езици. Толкова много, че не мога да ти кажа точно. За съжаление той така и не намери приложение на занаята си. Вторият е Георги, когото вече си виждала, и третият съм аз, когото не си виждала от трийсет години.

Какво да ти пиша за себе си? Аз съм все още болен, макар и да имам известно подобрение. Почти преодолях уврежданията от инфаркта тази година, но остават следите от по-предшната болест, инсулта. Всеки ден ходя по час-два, пазя известен режим на живеене и хранене, старая се да спя повече, но все пак още ще ми трябва време. Впрочем вчера станаха три години и според медицината трябва вече да спра на тази точка. Мен не ми се вярва, че ще остана тук, защото усещам макар и бавно, постепенно оправяне. Но тези работи са неща, които не могат да бъдат интересни за другите.

Благодаря ти за книгите, които си намерила. Моят адрес вече е в София и можеш да ги изпратиш. Аз ще се реванширам с мои стихосбирки. Излязоха вече сигналните бройки на "Самоубийствено живеем", която ще ти пратя веднага, а детската, неизвестно защо, още се бави. Скоро ще излезе във Варна (вече минаха коректурите) една книжка четиристишия. Гръцките ми стихове са печатани в две книги: "Да ме запомниш" и "Взривна зона". За съжаление и от двете имам навярно само по един екземпляр и не мога да ти пратя, а да ти пращам преписи на машина е някак неудобно, не върви.

От понеделник (впрочем от неделя, утре) вече трябва да бъда на работа в редакцията и не зная колко време ще ми е необходимо, за да се приспособя.

Пиши ми нещо повече за себе си. Варна сега е скучна, но това пък е интересният културен сезон и навярно ще имаш много новини.

30. 11. 79. С поздрав:
София Андрей Г.

През 1980 г. в „Нострадамус, историк и пророк“, Жан-Клод дьо Фонтбрюн, предрича избора на Фрасоа Митеран, атентата срещу Йоан-Павел II, войната на Малвините, войната в Югославия и т.н.

През 1995 г., в своята книга „Нострадамус, нови проро-

чества“, намираме под датата 11 септември превода на следния кватрен: „Една личност, облегната на ислямския интегризъм, ще възроди ужаса на човека. Никога вестниците няма да са описвали толкова ужаси, колкото събитие, което ще се случи на християните заради Ирак.“

В последната си книга, описваща пророчествата на Нострадамус между 2018 и 2025, ще открием отпратки към войната

в Грузия, края на капитализма, края на исляма през 2017 г., към война между запада и Китай, или пак към война между Русия и ислямските страни... Едно хаотично бъдеще, което едновременно с това трябва да подготви настъпването на всеобщия мир през 2026 г.

Син на д-р Фонтбрюн, автор на книгата „Пророчествата на Учителя Мишел Нострадамус“, обяснени и коментирани, коя-

то ще бъде забранена по време на окупацията, Жан-Клод дьо Фонтбрюн публикува в издателство „Роше“ през 1980 г. „Нострадамус, историк и пророк“ – един бестселър – от който досега са продадени повече от 2 милиона екземпляра. Жан-Клод дьо Фонтбрюн досега е публикувал десетина заглавия, сред които „Нострадамус“ от 1999 г. до „Златния век“ и „Нострадамус има ли право?“

ПРЕДВАРИТЕЛНИ ЗНАЦИ НА ЕДНО ГОЛЯМО ПРЕОБРАЗЯВАНЕ

Борсовите сътресения през 1929, 1978 и 1999 г. са само предварителни знаци за рухването на системата през 2008 г. Множество кватрени, които читателят ще открие по-нататък, засягат това събитие, поставящи отново под въпрос цялата капиталистическа система.

Борсовата и финансова криза, която разтърси най-вече западните страни, беше предизвестена в моята първа книга през 1980 г. под заглавие „След финансовата криза“; Патрик Бертомо пише във вестник „Сюд Уест“ на 2 октомври 2008 г. в една не дотам оптимистична уводна статия: „Докато вчера в Съединените Щати протичаше гласуването в конгреса, трескава дейност цареше в Париж и в Европа. Бруталното разгръщане на една криза, която никой не искаше да види, че настъпва (с изключение на Нострадамус и неговия преводач!), за няколко дни преобърна надолу с главата финансите, икономиката и политиката. Цената, която трябва да се заплати, ще тегне над нациите, и на първо място върху – най-бедните (гладът, обявен от Нострадамус), тези, които бяха обаче изключени от играта и не могат (временно) да разчитат на собствените ресурси. Ще натежи също и над международните отношения. Владимир Путин, не чак толкова недоволен да хвърля камъни в атлантическата градина, току-що наблегна на американската отговорност, готов да иска сметка. Ако индийците се страхуват от техния прираст, китайците за момента остават нащрек и се въздържат да преоценяват парите си. Какво ще се случи, ако решат да продадат евтино боновете на американския трезор, които държат у себе си? Опасностите на кризата не се ограничават вече само във финансовата сфера.“ Ето едно слово напълно в стил Нострадамус!

Борсата разорява спестяванията през 2008 г.

Гражданите са измамени от избраници.

VII, 35

La grande poche viendra plaindre & pleurer,

D'avoir esleu trompez seront en aage,

Guière avec eux ne voudra demeurer,

Deseu sera par ceux de son

НОСТРАДАМУС ГО БЕШЕ ПРЕДСКАЗАЛ

language.

Огромен джоб ще плаче и сълзи

избраници, измамници навеки.

Сред тях войната вечна ще пълзи,

в лъжите им щом някой се е врекъл.

Ще настане плач и оплаквания на борсата. Хората ще съжеляват, че са избрали тези, които ще измамят общественото мнение и малцина ще поискат да продължат нататък с тях, решили, че те ще пребъдат с политическите речи. Стъписващо е да виждаме как Нострадамус описва борсата с израза *Големият джоб*, т.е. мястото, където се слагат парите.

Рухването на борсата през 2008 г. разори дребните спестители, които загубиха 60 % от капитала си.

В своята уводна статия Патрик Бертумо използва речника, приложен за тази криза от Нострадамус през 1555 г.: „В лице с едно непрекъснато дезориентирано общественото мнение, което не знае на кого – експерт или правителство, да се довери, кой днес може да държи сметка за един език на истината?“

Стопяване на ценните книжа.

Краят на капитализма?

VIII, 28

Les simulacres d'or et d'argents enflez,

Qu'après le rapt lac au feu furent jettez,

Au *desouvert* esteinct tous et troublez,

Au *marbre* escript, *prescripts* interjettez.

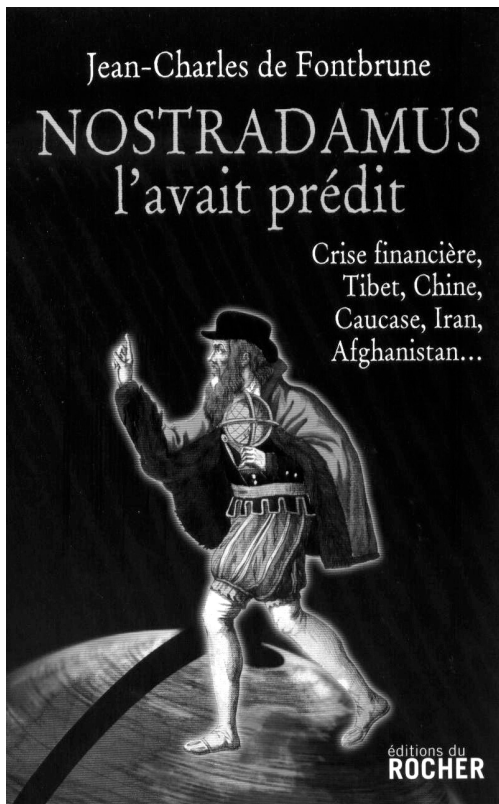
Фалишавото злато, сребро, пари,

след рай изкуствен огън ги гори,

разкритото тогава разбери, вдълбай на камък (мрамор) полици дори.

Лас: на латински мляко, нежност, метафорично, *Рай*. *Perscribere* на латински – да се плати с полица.

Имитациите на злато и сребро, записи и банкноти стават жертви на инфлацията, след като са хвърлени в огъня. (Намек за огъня на войната?) С края



на радостта от живота ще бъдат обезценени и променени от бюджетния дефицит (откритието, *descouvert*) ценните книжа и банкнотите ще бъдат изправени на позорния стълб. Този стремеж към комфорта, донесен от консуматорското общество, е конкретизиран от новите бедни.

Огромните дефицити и държавния кредит, финансовите скандали

VIII, 14

Le grand crédit, d'or d'argent d'abondance,

Aveuglera par libide l'honneur: Cogneu sera d'adultere l'offence,

Qui parviendra à son grande déshonneur.

Кредит голям злато, пари, обилии,

ще заслепи либидото честта,

измамници позор ще скапе силен,

в безчестие ще гният във сластта.

Libide; либидо: корупция, желание: изобилието на паричния кредит (Международния валутен фонд и дефицитът в баланса на американските плащания, огромният дефицит на Франция) ще заличи смисъла на почтеност с корупцията. Тези измами и тези нападения ще станат известни на общественото мнение и ще об-

рекат техните автори на безчестие.

Ето какво описва най-добре климата на финансовите скандали от всички видове, които познахме от няколко години. Що се отнася до изобилието на кредит и на парична маса в обращение, той е задушил развиващите се страни и заплашва да взриви международната планетарна система.

Празнословие на политиките – вдигането на предградията през 2005 г. – Париж в безредици

VI, 23

Despit de règne numismes décrits,

Et peuples esmeus contre leur Roy

Paix fait nouveau, saintes lois empirées,

Rapis onc fait en si tres dur arroyi.

Монети без цена – те нямат власт

народа против цар – в екстаз

закон свеицен ще гази с дива страст

в Рапиж ще дойде, труден, тежък.

Despit: презрение на старофренски, numisme: монета. Descriée: обезценявам, esmeue: вдигам се, Rapis, анаграма на Париж.

Властта ще бъде презряна заради обезценяването на парите и народите ще се вдигнат срещу държавата. Ще се говори за мир, което е нов факт – мирна конференция между израелци и араби, ще бъдат опорочени моралните закони (нарастване на престъпността) и никога преди това Париж не е изпитвал такова объркване. Този текст описва достатъчно добре сегашния климат във Франция. Борсата е на най-ниско ниво, данъците невъзможни за намаляване поради дефицита, замърсяване на въздуха; вандализма в предградията, атентатите на ислямския интегризъм, държавата в състояние на обсада (планът рижипират на столицата и на големите градове в страната) са достатъчно видими, че са се разпалили. Никога Париж не изпадал в това объркване поради климата на несигурност, които възцаряват терористите и другите крадци.

Превод от френски език
ГЕОРГИ ХОДЖЕВ

ВЕСЕЛИНА ЦАНКОВА

ИМА НАДЕЖДА

Преди няколко дни на среща с представители на творческите съюзи в културното министерство, премиерът Бойко Борисов заяви, „че ще бъде гарант за развитието на културата по време на криза“. Както и, че ще се явява арбитър между министъра на културното ведомство и творците. Което ще рече, че ще изпълнява тази роля и при противопоставяне с други организации, ако те се явяват „препъни камък“ в осъществяването на културно развитие и начинания.

Думите му прозвучаха много оптимистично, особено за нас, пишещите от Варна. И за нашите колеги, художниците. Опасността, че можем да останем без покрив, без място, където да отглеждаме творческите си пориви, да осъществяваме творческите си контакти и срещи със своята публика, не е отминала. Ние всички се намираме в „безтегловно“ състояние не знаейки кой път да хванем при създаването на ситуация, какъв изход да търсим. А вероятността Варна да се лиши от култова сграда за културата направо ни съсипва. Гражданското ни чувство не ни позволява да се примирим с факта, че един архитектурен ансамбъл изграден със средствата на варненския данъкоплатец специално за творците и десетилетия изпълняващ мисията си на духовен център в града, ще бъде преустроен в търговски или Бог знае какъв обект. Или ще стане собственост на платежоспособен бизнесмен.

Убедени сме, че варненската общественост няма да позволи това да се случи, но изказването на премиер-министъра ни вля допълнителна, новогодишна надежда щом от най-високо място се гледа отговорно към културата.

Да, има надежда Домът на писателите и художниците – Варна, да получи своето справедливо решение и 2010 година да осигури на творците възможност за нов творчески подем, какъвто град като Варна заслужава.



РЪКОПИС, НАМЕРЕН В ГОРАТА

Пиша и ръката ми трепери, защото в момента има земетресение. Това, разбира се, е наивна лъжа, която трябва да оправдае склерозата ми.

Предпочитам да не отбелязвам точно нито времето, нито мястото, където се намирам. Затворът, в който някога ни бяха хвърлили, отдавна е напуснат от надзирателите и дирекцията. Видяхме как пред канцеларията спряха няколко покрити камиона за мебелите. Не така си бяхме представяли всичко. Никой вече не ни пали печките в сградата. Понякога излизам да си събера малко съчки в гората, ширнала се край затвора.

На покритите камиони товареха фотьюйли със зелена тапицерия и позлатени облегалки за ръцете. Ужасно неуютен е такъв напуснат затвор. Особено вечер. Електрическата инсталация също се повреди. Паля си огън в средата на килията. Спокоен съм, защото подът е бетонен. Рисувам с въглени по стената каквото ми хрумне. Най-често не рисувам нищо.

Не се знае обаче дали в гората има животни. Директорът твърдеше в циркулярни писма, че няма. Чак днес на двора се появи къртица. По-точно къртичина, но щом има къртичина, значи има и къртица.

Зная, че в сградата няма никой. Съдя за това по далечния шум и по стъпките от време на време. На същия етаж, на петнайсет килии от мене, живее някакъв колега. Понякога се виждаме на срещуположните краища на коридора. Кимваме си отдалече и обръщаме глави настрана. Случва се от неговата килия да долита ритмично, не много високо, но продължително почукване, като че ли удря с твърд предмет.

Сега времето е хубаво и има пълнолуние. Нощем луната необикновено рязко отделя светлите и сенките на двора. Контурите на покривите като че ли са от сребро, макар и по-твърди.

През нощта не излизам, но когато има пълнолуние и небето е ясно, не паля огън. Лежа си на

Славомир Мрожек е роден на 29 юни 1930 г. в Боженчин. Известен е като драматург и прозаик, автор на пиеси на абсурда, сатирични разкази в стила на гротеската. Тематиката на творбите му е философска, политическа и психологическа. До 1953 г. е бил карикатурист на популярното списание "Пиешкуй". Първата му пиеса е "Полиция" (1958). Световна слава му донася пиесата "Тан-

нара. Както дворът, така и килията са нарязани на черни и зелени ромбове. Техните ръбове преминават през мен и постоянно се местят. Често виждам как стъпалата ми почват да се позлатяват или позеленяват, после потъмняват, а светлината се приближава към гърлото ми. Много рядко някъде навътре в сградата се чуват ту стъпки, ту тряскане на железни врати. Всичко това е обвито в кънтене, понеже коридорите са празни и каменни.

В далечните крила навярно също са останали колеги, но аз не ходя там. Веднъж по обед, като поглеждах към двора, видях, че някой минава оттам и носи нещо.

От етажа си виждат върховете на дърветата, наредени гъсто едно до друго чак до безкрая. Постоянно се люлеят, дори в тихо време.

Често минавам покрай открехнатата врата на бившето караулно помещение. Веднъж неволно надзърнах там. Видях парче от одеяло, на стената – сцена от първо причастие, изцяло бледорозова и светлосиня.

Друг път ми се случи, като влизах в коридора на партера, да видя на срещуположния край колегата, който почуква. Той вървеше право срещу мен и също ме забеляза. Обърнахме глави настрана, но срещата ни би била неизбежна, ако не беше нишата, в която свих, уж че търся нещо там. А в тази ниша нямаше нищо. Впрочем той пък се върна назад.

Вече е лято, но известни признаци ме карат да мисля, че то изведнъж ще свърши. После ще дойде есента, а след нея и зимата.

го" (1964). През 1968 г. публикува протестно писмо против интервенцията на Варшавския договор в Чехословакия. Живял е в Париж, САЩ, Германия, Италия и, най-дълго, в Мексико (оженен се за мексиканка). Връща се в Полша в 1996 г. След инсулт получава афазия (не може да си служи с езика нито говоримо, нито писмено). След тригодишно лечение той създава своеобразното си произ-

ФАКТ

Искам да се изповядам, отче...

Ах, не зная дали ще мога... Може би вие, отче... Аз имам един мъж...

Моля? Ах, не, не, дума да не става! Венчани сме, разбира се. Под звуците на орган. Имах дълъг, дълъг бял воал. И тамян имаше, и гладииоли. И аз казах "Да", и всички се радваха, и мама плака, и...

Момент, момент. Сега ще стигна и до това. Бях младо бедно момиче. Имах големи очи и дълги плитки. Той пристигна с кола. Беше висок и силен. Водеше ме към хълма и говореше възвишено и красиво за нашето бъдеще. Беше изпълнен с планове. Притисках се до лъскавите му метални копчета. Обичах да допирам лицето си до тях, можех да се оглеждам в тях като в огледалца...

Да, да, разбира се, отче, зная, това е било суета, да, много съжелявам. После се оженихме. Ох, не, не се промени и след сватбата. Винаги беше решителен, но деликатен. Разбира се, случваха се недоразумения, но те не бяха опасни. Почти не сме се разделяли за по-дълго време...

Ама моля ви се, отче, какво говорите... Да, чувала съм за това, но той не... Никога, дума да не става, нищо подобно.

Може. Не зная. Но нали аз се изповядвам, а не той. Аз... аз... съм дошла... аз... имам нужда от помощ... свет... уте... ха... Не, не плача. Махнете ръката си, отче. Разбира се, омъжих се по любов. Какво съм виновна аз, горката? Питайте когото искате, всички го уважаваха, той беше толкова

ведение "Балтазар" (автобиография, 2006 г.). Носител е на високи държавни отличия. Книгите и пиесите му са преведени на много езици. У нас голям успех имаше пиесата му "Емигранти" на сцената на Националния театър "Иван Вазов". Книгата с разкази "Слон" (ДИ "Христо Г. Данов", 1980 г.) в мой превод беше първо представяне на Мрожек в България.

способен, толкова заслужил!...

Моля?

Аз? Никога! Наистина никога. Не съм му изневерила нито веднъж, в мислите си дори. Винаги съм му била вярна. Ще ми повярвате ли, отче?

Не.

Също не.

За какво става въпрос ли? Ах, отче, дошла съм тук... То не е за вярване. След седем години брачен живот. Това лято отидохме на курорт. Убедих го, че трябва да си почине. Постът му е висок, работата му е много отговорна. Една сутрин седим един срещу друг и закусваме. Прозорецът зад него беше отворен, виждаха се градината, дърветата. Стаята беше облицована с тапети на мънички розови цветчета, десетки хиляди мънички розови цветчета. В мига, в който вдигаше чашата си, аз го погледнах. Един от обикновените неволни погледи. И тогава видях...

Как, защо? Та нали седем години бях делила с него и масата, и постелята, защо чак сега? Посъветвайте ме, отче, може би е грях... Едва тогава видях, че той е от пластилин.

Да. Целият. Изкуствен. Наведох се към него. Очите ми трябва да са били широко отворени, защото той остави чашата и спокойно попита: "Какво има?" Невъзможно е да съм сбъркала! Той винаги е бил и е от пластилин. Целият! Защо чак сега се убедих в това? И какво ще стане?

Разтрогване на брака? Но това е глупост, отче! Та аз имам деца от него!

Бележки и превод от полски
ИВАН ВЪЛЛЕВ

АБОНИРАЙТЕ СЕ
ЗА В. „КИЛ”
ВЕСТНИК
ЗА КУЛТУРА ИЗКУСТВО
ЛИТЕРАТУРА
За 6 месеца – 3 лв.
За 12 месеца – 6 лв.
Каталожен номер – 2584
(в редакцията на вестника или
във всички пощенски клонове)

РЕДАКЦИОННА КОЛЕГИЯ:

Иван Овчаров – главен редактор

Атанас Липчев, Веселина Цанкова, Ангел Дюлгеров,
Емил Иванов, Станка Бонева

Ръкописи не се рецензират и не се връщат.
Хонорари се изплащат последните четвъртък и петък
на месеца от 16 до 18 часа.

Издателство МС ООД, Печат: Позвъните АД

Национален конкурс за поезия "Христо Фотев" За български поети, издали книги през последните две години (2008 и 2009)

Краен срок: 1 януари 2010 г.
Конкурсът се организира от Община Бургас, Съюза на българските писатели,

Сдружението на българските писатели и Министерството на културата.

Конкурсът се провежда под патронажа на кмета на град Бургас. За наградата за поезия "Христо Фотев" могат да кандидатстват български поети, издали книги през последните две години (2008 и 2009). Книгите, участвали в конкурса, не се връщат на авторите, а се даряват на Регионална библиотека „П. К. Яворов” - Бургас. Книгите (3 екземпляра) се изпращат на адрес:

Отдел „Култура” (за конкурса „Христо Фотев”)

Община Бургас
Ул. "Александровска" № 26
8000 Бургас

Авторът, определен за носител на Националната награда „Христо Фотев”, получава пластика от Съюза на българските писатели, парична премия в размер на 2000 лева и диплом от Община Бургас.

МЕЖДУНАРОДЕН КОНКУРС ЗА КАРИКАТУРА МОЛЛА НАСТРАДИН 2010 на тема "Художник" (“Изобразителните изкуства устояват на проверката на времето”)

Баку, Азербайджан
Адрес:
Azerbaijan Cartoonists' Union
Neftchilar Avenue 145
Baku
AZ 1010 AZERBAIJAN; Тел. (994 12)
493 28 98 Факс: (994 12) 493 09 18
Краен срок: 1 март, 2010

МЕЖДУНАРОДЕН МУЗИКАЛЕН КОНКУРС – СЕУЛ 6-ТИ КОНКУРС ЗА ПЕВЦИ

От 16 - 24 април 2010 г. в рамките на Международен музикален конкурс - Сеул ще се проведе 6-ти конкурс за певци.

В него могат да участват:
* Певци жени, родени на или след 17 април 1977 г. и на или преди 16 април 1992 г.

* Певци мъже, родени на или след 17 април 1974 г. и на или преди 16 април 1992 г.

Първата награда на конкурса е в размер на 50 000 щатски долара.

Корейската страна предоставя финансова помощ за самолетни билети, както следва:

* За участници от Азия – 400 щатски долара.

* За участници от други континенти – 800 щатски долара.

Крайният срок за подаване на документи за участие е 15 януари 2010 г. Повече информация може да бъде получена на интернет – страница: <http://www.seoulcompetition.com/>.



месечно издание

Култура, Изкуство, Литература

ISSN 1310-120X

адрес на редакцията: 9000 Варна, ул. "Крали Марко" 11,
тел.: 052/733 265; 0885 210 890; 052/639 374

e-mail: kil2009@abv.bg

www.kilitera.ning.com

Издава се с финансовата подкрепа на Община Варна